

KESKKONNAMINISTEERIUM

Kinnitatud
keskkonnaministri 31.05.2022
käskkirjaga nr 1-2/22/188
Lisa 1

Keskkonna tulemusvaldkonna 2021. aasta aruanne

Sisukord

Sissejuhatus	3
1. Tulemusvaldkond Keskkond üldinfo	4
1.1. Tulemusvaldkonna mõõdikud	4
1.2. Tulemusvaldkonna eelarve täitmine.....	5
1.3. Tulemusvaldkonna olukorra lühianalüüs (arengud ja väljakutsed)	5
2. Keskkonnakaitse ja -kasutuse programm	10
2.1. Programmi mõõdikud.....	10
2.2. Olukorra lühianalüüs (arengud ja väljakutsed).....	11
2.3. Meetmete ja tegevuste mõõdikud ning tegevuste elluviimine	13
2.3.1. <i>Meede 1: Kliimaeesmärkide elluviimine, välisõhu kaitse ja kiirgusohutus</i>	13
2.3.2. <i>Meede 2: Ringmajanduse korraldamine</i>	26
2.3.3. <i>Meede 3. Merekeskkonna ja vee kaitse ning kasutus</i>	35
2.3.4. <i>Meede 4. Eluslooduse kaitse ja kasutus</i>	41
2.3.5. <i>Meede 5. Ruumiandmete ja ilmainfo tagamine ning maatoimingud</i>	47
2.3.6. <i>Meede 6. Keskkonnateadlikkuse (sh keskkonnahariduse) edendamine ja korraldamine</i>	51
4. Aruandeaasta eelarve täitmine	57

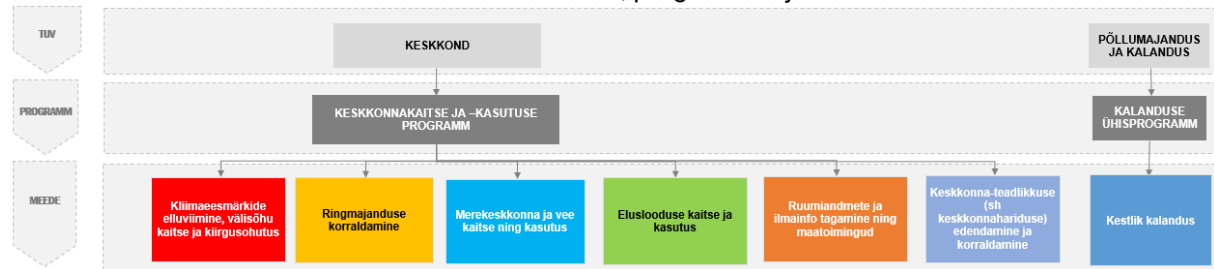
Sissejuhatus

Keskonna tulemusvaldkonna pikaajalised arengueesmärgid on kokku lepitud Eesti Keskkonnastrateegias aastani 2030 ning erinevates valdkonna arengukavades.

Keskonna tulemusvaldkonna eesmärgi saavutamiseks on loodud Keskkonnakaitse ja -kasutuse programm ja Maaeluministeriumiga Kalanduse ühisprogramm. Esimese programmi eesmärkide saavutamiseks tegevuste ja rahaliste vahendite kavandamise eest vastutab Keskkonnaministerium, Kalanduse ühisprogrammi eest vastutavad Keskkonnaministerium ja Maaeluministerium ühiselt vastavalt oma vastutusvaldkonnale.

Keskkonnakaitse ja -kasutuse programmi eesmärk on keskkonna ja elurikkuse kaitse ning kestliku ja tõhusa keskkonnakasutuse tagamine. Programm jaguneb kuueks meetmeks (vt Joonis 1).

Joonis 1. Keskkonna valdkonna tulemusvaldkonnad, programmid ja meetmed

Eesti keskkonnastrateegia aastani 2030 eesmärgiks on määratleda pikaajalised arengusuunad looduskeskkonna hea seisundi hoidmiseks, lähtudes samas keskkonna valdkonna seostest majandus- ja sotsiaalvaldkonnaga ning nende mõjust ümbritsevale looduskeskkonnale ja inimesele.

Keskkonnaministeriumi valitsemisala tegevus on suunatud looduskasutuse ja keskkonnakaitse, majanduse ja sotsiaalsfääri tasakaalustatud arengule ja selle saavutamiseks vajaliku hästitoimiva süsteemi tagamisele ning keskkonnakaitseks eraldatavate vahendite sihipärasele ja läbimõeldud kasutamisele. Tasakaalustatud keskkonnakaitse ja -kasutus lähtub teaduspõhistest otsustest, mis tuginevad kvaliteetsetele keskkonnaandmetele.

Lisaks panustab Keskkonnaministerium oma tegevustega tulemusvaldkonda „Põllumajandus ja kalandus“. Eesmärkide elluviimiseks rakendatakse koostöös Maaeluministeriumiga ühisprogrammi „Kalandus“ (eraldi aruanne).

1. Tulemusvaldkond Keskkond üldinfo

Tulemusvaldkond	Keskkond
Tulemusvaldkonna eesmärk	Eesti inimestele on tagatud puhas ja mitmekesine elukeskkond ning suhtumine loodusesse on vastutustundlik
Valdkonna arengukava*	Eesti keskkonnastrateegia aastani 2030 Eesti metsanduse arengukava aastani 2020 Põlevkivi kasutamise riiklik arengukava 2016–2030 Kliimamuutustega kohanemise arengukava aastani 2030 Riigi jäätmekava 2014–2020 Kiirgusohutuse riiklik arengukava 2018–2027
Programmid	Keskkonnakaitse ja -kasutuse programm
Strateegia „Eesti 2035“ sihid	Eestis elavad arukad, terved ja tervist hoidvad inimesed. Eesti ühiskond on hooliv, koostöömeelne ja avatud. Eesti majandus on tugev uuendusmeelne ja vastutustundlik. Eestis on kõigi vajadusi arvestav, turvaline ja kvaliteetne elukeskkond. Eesti on uuendusmeelne, usaldusväärne ja inimesekeskne riik.

*Keskkonnavaldkonna arengukava 2030 on väljatöötamisel ja kinnitatakse eelduslikult 2023. a teisel poolaastal.

1.1. Tulemusvaldkonna mõõdikud

Eesmärk: Eesti inimestele on tagatud puhas ja mitmekesine elukeskkond ning suhtumine loodusesse on vastutustundlik						
Tulemusvaldkonna mõõdikud	Tegelik täitmine			Sihttasemed		
	2019	2020	2021	2021	2022	2035**
Soodsas seisundis loodusdirektiivi elupaigatüüpide osakaal (%)	57	57	57	>=52%	>=57%	
Keskkonnateadlikkuse indeks	-	47	-	-	52	
Kasvuhoonegaaside summaarne koguheide mln tonni CO2 ekvivalenti.	18,8 (2018)	14,3 (2019)	12,8 (2020)	16,4	13,3	8
Heas seisundis olevate veekogumite osakaal	55	53	53 (2020)	81	81	
Jäätmete (va põlevkivitööstus) (kg/inimese kohta)	4495 (2018)	4462 (2019)	4151 (2020)	3600	3530	
Ressursitootlikkus: SKP ja kodumaise toormekasutuse suhe, eur/kg	0,47* (2018)	0,65 (2019)	0,63 (2020)	0,54	0,68	0,9

*Metoodika muudatus

1.2. Tulemusvaldkonna eelarve täitmine

	Esialgne eelarve (tuh €)	Lõplik eelarve (tuh €)	Täitmine (tuh €)
Kulud	-181 740	-372 604	-154 424
Investeeringud	-2 979	-7 273	-4 647

Keskkonnakaitse ja -kasutuseprogrammi lisandusid ülekantavate vahenditega riigi CO2 osakute müügist saadud vahendite lepingute jäädid 201 mln eurot, mis kajastatakse meetmete rakendamise perioodil KeM lõplikus eelarves ja seetõttu on lõplik eelarve ligi kaks korda suurem kui algne.

1.3. Tulemusvaldkonna olukorra lühianalüüs (arengud ja väljakutsed)

Keskkonna tulemusvaldkonna jätkuvaks väljakutseks on tasakaalu leidmine keskkonnakaitse ja keskkonnakasutuse eesmärkide saavutamisel, et majanduskasv Eestis jääks keskkonna seatud piiresse. 2022. a alguses toimunud ÜRO 5. Keskkonnaassambleel lepidi Eesti eestvedamisel kokku põhimõttes, et **keskkond on inimõigus**, seega globaalselt ning ka Euroopa Liidu siseselt on üha enam vajalik vastata pikaajalistele keskkonna ja kliimaga seotud väljakutsetele – hoogustuv rohepööre, ressursside kestlik kasutus, ökosüsteemide säilitamine, kliimamuutused ja nendega kohanemine. Tulemusvaldkonna üheks mõõdikuks on summaarne kasvuhoonegaaside koguheide. **Eesti kasvuhoonegaaside inventuuri¹ 2020. aasta andmete järgi oli kasvuhoonegaaside summaarne heitkogus 12,8 miljonit tonni CO₂-ekvivalenti.** 2020. aasta inventuuriandmed näitavad kasvuhoonegaaside heite langustrendi jätkumist, kuid tuleb kindlasti arvestada, et koguheide oli oodatust madalam pandeemia tõttu. Võrreldes 1990. aastaga on Eesti KHG koguheide vähenenud 65%.

Lisaks hindame tulemusvaldkonna edukust ressursitootlikkusega. Kokkuvõtlikult saab öelda, et ressursitõhususe meetmest toetatud investeeringud pole veel olulist mõju avaldanud, kuna COVID kriis avaldas mõju nii kogu majanduses kui ka konkreetsetes ettevõtetes. 2021. a eesmärgi saavutamine selgub 2023. a alguses. 2020.a muudeti arvutusmetoodikat: **2019.a tase oli 0,65 €/kg ja 2020.a tase 0,63 €/kg.**

Lähiaastate fookuses on olnud ja püsib seal jätkuvalt jäätmevaldkond ning selle reformimine. Kasutades viimaste aastate populaarset metafoori, on meiegi valdkonnas plaanis oma pööre – jäätmepööre. Oluline on korraldada jäätmekäitlus efektiivselt ja innovaatiliselt ümber selliselt, et tagada materjaliringsus ning saavutada olmejäätmete ja muude jäätmeliikide jaoks kohustuslikud sihtarvud. Lähiaastatel on lisandumas Eestile mitmed kohustused seoses uute Euroopa Liidust tulenevate nõuete ja sihtarvudega uutele jäätmeliikidele ning seega tuleb ümber korraldada ka

¹ 2022. aastal avaldatud Eesti kasvuhoonegaaside inventuur (<https://envir.ee/kliima/kliima/rahvusvaheline-aruandlus>)

Eesti jäätmemajandus. Selleks on ettevalmistamisel mahukad seadusemuudatuste paketid, teostamisel mitmed uuringud ja käib pidev koostöö ning arutelu sektori partneritega. Lisaks oleme alustanud jäätmete digitaliseerimise pilootprojektidega, et leida uudseid lahendusi muredele, mida nõ klassikalistel viisidel lahendada ei ole õnnestunud.

Jäätmeteke näitab küll aastate lõikes vähenemisetrendi, kuid eeldatavalt (jäätmetestatistika 2021. aasta kohta on kogumisel ja selgub 2023. a alguses) ei saavutatud 2021. aasta **jäätmetekke vähendamise eesmärki (2020.a tase: 4151 kg/in/a vs kavandatud 3600 kg/in/a)**. Jäätmetekke vähendamise eesmärgi saavutamiseks on rakendatud erinevaid meetmeid (sh kampaaniad teadlikkuse tõstmiseks ja liigiti kogumise hoogustumiseks, KOVde nõustamine, juhendmaterjalide koostamine, toetusmeetmed), uuendatud vastavaid õigusakte, samas on oluline ka inimeste teadlikkuse suurendamine ja harjumuste muutmine keskkonnanahoidlikuks. Lisaks alustati riikliku jäätmekava uuendamist, mis on osa ringmajanduse strateegilisest nägemusest ja tegevuskavast, moodustades süsteemse terviku ringmajandusele üleminekul.

Keskkonnaministeeriumi prioriteet on teadvustada ühiskonnale keskkonna ja kliimaga seotud väljakutseid ning olla nende lahendamisel partneriks huvirühmadele ja teistele valitsusasutustele oma poliitikate kavandamisel. Lähiaastatel on keskkonnavaldkonna peamiseks väljakutseks leida vastus küsimusele: Kuidas rohepöördele hoogu juurde anda? Selle küsimuse lahendamise tehes tihedat koostööd teiste valdkondadega, ministereeriumitega, huvigruppide ja partneritega. Ühiselt tuleb lahendada nii sisulised küsimused, töötada välja finantsmehanismid ning toetada ja rakendada uusi tehnoloogiaid, et rohe- ja digipöoret hoogustada. Ükski valdkond üksinda ei saa vastutada kogu riigis strateegia Eesti 2035 raames kokku lepitud eesmärkide täitmise eest.

Valmistume põhjalikult ka uue välisvahendite perioodi käivitamiseks ja rakendamiseks ning pingutame, et leida alternatiivseid ja uusi rahastusallikaid ka nõ klassikaliste keskkonnakaitseliste tegevuste tarvis, näiteks vee- ja merekeskkona ning elurikkuse kaitse. Üha laiemalt jõuavad ühiskonna teadvusesse elurikkuse kaoga kaasnevad hävitavad mõjud nii loodusele, inimese tervisele kui ka majandusele. Senisest enam pöörame tähelepanu, et elurikkuse säilitamine oleks keskne printsiip kõigis poliitikavaldkondades, sj tõuseb järjest enam esile ei-kahjusta-oluliselt (DNSH) põhimõtte rakendamine, aga mõistagi tegeleme igapäevaselt oma valitsemisala ühe põhiülesandega - elurikkuse säilitamise ning praktiliste taastamistöödega ning nende toetamisega. Näiteks käivitusid möödunud aastal edukalt LIFE projekt ForEst&FarmLand, Loodusrikas Eesti ja keskselt loodusinfot kajastav loodusveeb (<https://loodusveeb.ee/et>), kinnitati 11 kaitse-eeskirja ja moodustati või uuendati 14 liigi püsielupaigad. Lisaks valmis rohevõrgustiku toimimise analüüs, sh kaardiandmestikud. **Tulemusvaldkonna üheks mõõdikuks on soodsas seisundis loodusdirektiivi elupaigatüüpide osakaal on 57% (mõõdetakse iga kuue aasta järel), mis on soovitud sihttasemel.**

Tähelepanu all on ka veekaitse. Eestis on 744 pinnaveekogumit ja 31 põhjaveekogumit, mille hea seisund tuleb saavutada. **Vastavalt 2020.a veekogumite seisundihinnangutele on 53% pinnaveekogumitest ja 74% põhjaveekogumitest heas seisundis.** 2022. aastal on kavas kinnitada veemajanduskavad Eesti vete hea seisundi saavutamiseks aastaks 2027. Kavasid tuleb hakata ka kohe rakendama, et seatud eesmärgid oleks võimalik täita. Samas on näha, et reostuse vähendamist ja vete seisundi parandamise meetmete rakendamist takistab ressursside puudus, puudu on nii inimesi kui raha uuringuteks ja teadus-arendustegevusteks ning investeeringuteks. 2021. a. lõpetati Eesti kõige reostunumaks veekoguks loetud Kroodi oja jääkreostuse ohutustamise tööd, mis annab selge panuse Eesti vete seisundi parandamisele. Eesti 2035 üheks eesmärgiks on veereostuse vähendamine, elurikkuse säilitamine ja liikide seisundi parandamine.

Keskonnavaldkonnas tulemuste saavutamise võti peitub teadlikes ning ka teadlikult oma käitumist muutvates kodanikes – meie eesmärk on, et iga inimese hoiakud ning käitumine lähtub keskkonnahoidlikkusest. Järgmine keskkonnateadlikkuse uuring on kavas 2022. aastal, mil saame ka värske võrdlusbaasi oma tulemusvaldkonna ühe mõõdiku tarvis, aga 2020.a **Eesti elanike keskkonnateadlikkuse indeks oli võrreldes varasemaga kasvutrendis (47%).**

Üheks eelduseks, et hinnata tänast olukorda ning mõõta tegevuste mõju, on kvaliteetsed andmed. Keskkonnaandmete valdkonna arendamisel, nende kvaliteedi tõstmiseks ja kättesaadavuse parandamiseks, on käivitunud mitmeid siseriiklikke ja ka rahvusvahelisi algatusi, sh tuleb arendada seirevõimekust, uuendada seireseadmeid ning leida uuenduslikke viise keskkonnaseire teostamiseks.

Eesti käivitas koostöös ÜRO Keskkonnaprogrammiga 4. märtsil 2022 globaalse keskkonnaandmete alliansi DEAL (Data for the Environment Alliance), mis on pälvinud riikide ja organisatsioonide laialdase toetuse. DEAL on rahvusvaheline koostööplatvorm, mis toob kokku riigid, tehnoloogiaettevõtted ja teadlased, et tõsta kvaliteetsete keskkonnaandmete kättesaadavust ja tugevdada keskkonnaseire võimekust. Platvormi abil saavad riigid jagada oma parimaid keskkonnaandmete alaseid ja digilahendusi ning algatada (arengu)koostöö projekte nii teiste riikide kui ka erasektoriga. Eesti kui DEALi algatajariik on otsustanud toetada DEALi tegevust ja selle raames esimeste koostööprojektide läbiviimist arenguriikides. Koostööprojektidesse kaasatakse ka Eesti ettevõtteid ja ametiasutusi, mis suurendab ekspordipotentsiaali ja institutsionaalset rahvusvahelist koostööd.

2021. aasta oli oluline järgneva 10-15 aasta arengute vaates, kuna mitmed valdkonna poliitikaid suunavad arengudokumendid lõpevad (nt kiitis vabariigi valitsus heaks looduskaitse arengukava aastani 2020 lõpparuande) ning koostamisel on uued, milles kokku lepivad põhimõtted mõjutavad kogu keskkonnavaldkonda. Sealjuures on väljatöötamisel ka keskkonnavaldkonna arengukava 2030 (KEVAD), mille koostamise raames lepikse keskpikas perspektiivis kokku valdkonna strateegilised eesmärgid ja tegevused. Keskkonnavaldkonna arengukava koostamisega integreeritakse ühte arengudokumenti keskkonna eri alavaldkonnad, kirjeldatakse hetkeolukorda ja suundumusi, analüüsitakse peamisi probleeme ja mõjusamaid poliitikainstrumente

ning sõnastatakse iga alavaldkonna eesmärgid ja mõõdikud aastaks 2030. Seeläbi korrastatakse keskne strateegilise planeerimise vaade keskkonnavaldkonnas. Samuti kavandatakse 2022.a sügisel Vabariigi Valitsusele kinnitamiseks esitada uus metsanduse arengukava.

Keskkonnavaldkonnas on oluline ka bürokraatia vähendamine, selleks seadusandluse ülevaatamine ja lihtsustamine. Alustatud on keskkonnavaldamise protsessi põhjaliku ülevaatamise ja uuendamise. Tõhusamasse töökorraldusse annab kindlasti oma panuse ka Keskkonnaameti ja Keskkonnainspektsiooni liitmine – 2021. a alustas tööd uus haldusala ühendamet – Keskkonnaamet.

Haldusala töö reformimise ja ümberkorraldamisega ka jätkame, panustades sealjuures energiatõhususse. 2021. aastal valmis rajatava Keskkonnamaja põhiprojekt ning väljastati ehitusluba. Keskkonnamaja on KeM valitsemisala ühishoone, kus hakkavad asuma ministeerium, Keskkonnaamet, Keskkonnaagentuuri, Keskkonnainvesteeringute Keskuse ja Kemiti Tallinna struktuuriüksused ning Eesti Loodusmuuseum. Uues kompleksis saavad töötajad kaasaegse töökeskkonna, pinnakasutus väheneb 38% võrra. Loodusmuuseum prognoosib uues majas suurendada külastajate arvu 3-4 korda, 150 – 200 tuhat külastajat aastas. Enamik tänastest kasutuses olevatest hoonetest on energiakulukad, keskmine energiatõhususarv on 230 kWh/m² aastas. Uue kompleksi energiatõhusus suureneb 2,5 korda. Arvutuslik energiatõhususarv põhiprojekti baasil on 92 kWh/m² aastas. Projektiga toetatakse keskkonnasäästlikku ehitamist, puidusektori ekspordipotentsiaali suurenemist läbi kohaliku toorme – puidu väärindamise ja suurte puitehitiste ehitamise kogemuse.

Keskkonnaministeeriumi viimase paari aasta üheks suurimaks väljakutseks on olnud **valdkonna ekspertide ja heade spetsialistide hoidmine ja motiveerimine**. Keskkonna- ja kliimateemad on peavoolustunud ning märgiliselt on kasvanud nõudlus ka selle valdkonna inimressursi osas, uusi algatusi ja teemasid lisandub pidevalt. Keskkonnaministeeriumi valitsemisala peamine roll taastuvenergeetikale ülemineku kiirendamisel ning energiapuuduse tagamisel seisneb taastuvenergeetika taristu rajamise eelduste ja võimaluste väljaselgitamisel, pakkudes keskkonnavaldamise infot ja ekspertiisi, et leida võimalused loodusväärtuste ja taristu koosseistamiseks. Üha keerulisemaks muutub valitsemisalas kogenud ja laialdase ekspertiisiga inimeste hoidmine olukorras, kus ressursse nende motiveerimiseks napib, samas teemad tähtsustuvad, töökoormus kasvab ning eeldatakse üha kiiremat kohanemist ning uutes valdkondades orienteerumist. Oleme kohati ise rohepöörde elluviimisel pudelikaelaks, kuna napib inimesi ja aega.

Järgnevatel aastatel KeM valitsemisala võimekus põhifunktsioone täita langeb. Põhjuseks on välisriikide ja muude tuludest sõltuvate kulude kahanemine ning piirmääraga kulude vähenemine riigiüleltselt otsustatud eelarve kärpe tõttu summas 4,2 mln eurot.

Välisriikide kulude vähenemine lähiaastatel on tingitud peamiselt Euroopa Liidu 2014-2020 perioodi struktuurivahendite meetmete rakendusperioodi lõppemisest ja uuele

perioodile üleminekust. Ühtekuuluvuspoliitika rakenduskavas perioodil 2014-2020 seatud eesmärgid said olulises mahus 2021. aasta lõpuga saavutatud. Uue perioodi 2021-2027 Euroopa Liidu struktuurivahendite rakendamine algab 2023. aastal.

Eesti taastekava raames lisandub Taaste- ja vastupidavusrahastu (RRF) toetus perioodil 2022-2026 summas 22,4 mln ja Euroopa Liidu uue perioodi struktuurvahendeid lisandub perioodil 2023-2029 summas 224,7 mln eurot, kuid need vahendid ei kompenseeri varasemaid välistoetuste mahtusid. Antud momendil ei ole veel täpselt teada, milliste jaotusvõtmetega jagunevad seni veel riigiüleselt kajastatud Eesti-Šveitsi koostööprogrammi vahendid. Sobivate välistoetuste kaasamist takistab ka piiratud eelarvevõimaluste tõttu omafinantseeringu puudus, mistõttu jääb keskkonnavaldkonda kaasamata vakantseid EL fondide ressursse.

Piirmääraga kulude eelarve kärpimine seab KeM valitsemisala keerulisse olukorda, arvestades, et inflatsioonist ja kriisidest tulenevalt teenuste ja kaupade hinnad kasvavad, samas kui baaseelarve väheneb. Võimestamist vajavad paljud alarahastatud valdkonnad. Olulisemad vajadused puudutavad jääkreostusobjektide korrastamise ja ohtlike jäätmete riikliku korralduse tagamist, KeM valitsemisala palgapositsiooni järeleaitamist mediaanini jõudmiseks jt teemad. Lisaks on suurenemas ootused Keskkonnaministeriumi valitsemisala teenustele (lubade menetlused, mõjude hindamine, erinevad kooskõlastamised jt) seoses rohepöörde protsessidega riigis, mistõttu on vajalik sellega seotud valitsemisala teenuste võimekust senisega võrreldes kindlasti suurendada, milleks omakorda on vajalikud täiendavad ressursid valitsemisala eelarvesse nii jooksvate kulude katteks, kui ka investeeringuteks.

Jätkusuutlikkuse ning riigi poolt ette nähtud ülesannete täitmise tagamiseks esitab KeM taas lisataotlused riigi eelarvestrateegia (RES) 2023-2026 raames olulisematele vajadustele eelarvelise katte saamiseks.

2. Keskkonnakaitse ja -kasutuse programm

Programm	Keskkonnakaitse ja -kasutuse programm
Programmi eesmärk	Keskkonna ja elurikkuse kaitse ning jätkusuutlik ja tõhus keskkonnakasutus on tagatud
Peavastutaja	Keskkonnaministeerium
Kaasvastutaja	Keskkonnaamet (KeA), Maa-amet (MA), Keskkonnaagentuur (KAUR), Eesti Loodusmuuseum (ELM), Keskkonnaministeeriumi Infotehnoloogiakeskus (KEMIT)

Keskkonnakaitse ja -kasutuse programm jaguneb kuueks meetmeks: 1) kliimaeesmärkide elluviimine, välisõhu kaitse ja kiirgusohutus, 2) ringmajanduse korraldamine, 3) merekeskkonna ja vee kaitse ning kasutus, 4) eluslooduse kaitse ja kasutus, 5) ruumiandmete ja ilmainfo tagamine ning maatoimingud ja 6) keskkonnateadlikkuse (sh keskkonnahariduse) edendamine ja korraldamine. Järgnevalt antakse ülevaade programmis seatud eesmärkide saavutamisest meetmete lõikes.

2.1. Programmi mõõdikud

Programmi eesmärkide saavutamist seiratakse järgmiste mõõdikutega:

Eesmärk:	Keskkonna ja elurikkuse kaitse ning jätkusuutlik ja tõhus keskkonnakasutus on tagatud				
Programmi mõõdikud	Tegelik täitmine			Sihttasemed	
	2019	2020	2021	2021	2022
Rangelt kaitstavate metsade osakaal, %	14,1	14,2	17,6	vähemalt 10	vähemalt 10
Kaitstavate alade pindala osakaal maismaast, %	19,4	19,4	19,5	vähemalt 19,4	vähemalt 19,4
Kasvuhoonegaaside summaarne heitkogus kauplemisüsteemivälistes sektorites, mln tonni CO ₂ ekvivalenti	6,2	6,0	6,0 (2020)	6,2	6,0
Tarbijate osakaal, kes saab ühisveevärgist nõuetele vastavat joogivett, %	98	99	99 (2020)	100	100

Välisõhu saasteainete heitkoguste vähenemine, % (võrreldes aastaga 2005)	SO ₂ 18,9 tuh t (-75%), NO _x 25,2 tuh t (-41%), LOÜ 22,7 tuh t (-29%), PM _{2,5} 5,9 tuh t (-55%), NH ₃ 10,6tuh t (+5%)	Vähene mis muutus aastal 2020: SO ₂ 85; Nox 44; LOÜ 23; PM _{2,5} 41; NH ₃ 1.	Vähene mis e muutus aastal 2020: SO ₂ 85; Nox 44; LOÜ 23; PM _{2,5} 41; NH ₃ 1.	Vähene mis e muutus: SO ₂ 32; NO _x 18; LOÜ 10; PM _{2,5} 15; NH ₃ 1.	Vähene mis e muutus: SO ₂ 32; NO _x 18; LOÜ 10; PM _{2,5} 15; NH ₃ 1.
Ohtlike jäätmete taaskasutuse osakaal ohtlike jäätmete kogumassist, % (v.a põlevkivijäätmed)	46	48	48 (2020)	%-punkt suurem 2020. aasta väärtusest	%-punkt suurem 2021. aasta väärtusest
Olmejäätmete ringlussevõtu osakaal olmejäätmete kogumassist, %	34	32	32 (2020)	35	35
Ökoinnovatsiooni indeks (% EL keskmisest)	73	74	80	67	69

*Möödiku sihttaseme mittesaavutamise on märgitud punasega

2.2. Olukorra lühianalüüs (arengud ja väljakutsed)

Programmi eesmärk on keskkonna ja elurikkuse kaitse ning jätkusuutlik ja tõhus keskkonnakasutuse tagamine. Programmi mõõdikute täitmine on valdavalt liikunud soovitud suunas.

- Rangelt kaitstavate metsade osakaal oli 17,6% ning ületas kavandatud sihttaset ka 2021.a (vähemalt 10%).
- Kaitstavate alade pindala osakaal maismaast on kasvavas trendis 19,4% (2020); 19,5% (2021), mis samuti ületab kavandatud sihttaset (19,4%).
- Kasvuhoonegaaside summaarne heitkogus kauplemissüsteemivälistes sektorites oli 2020.a 6,0 miljonit tonni CO₂ (2019.a vastavalt 6,2). 2020. aastal langes ETS-väliste sektorite heide võrreldes 2019. aastaga, ennekõike tööstussektori mahu vähenemise ning transpordi heite languse tõttu.

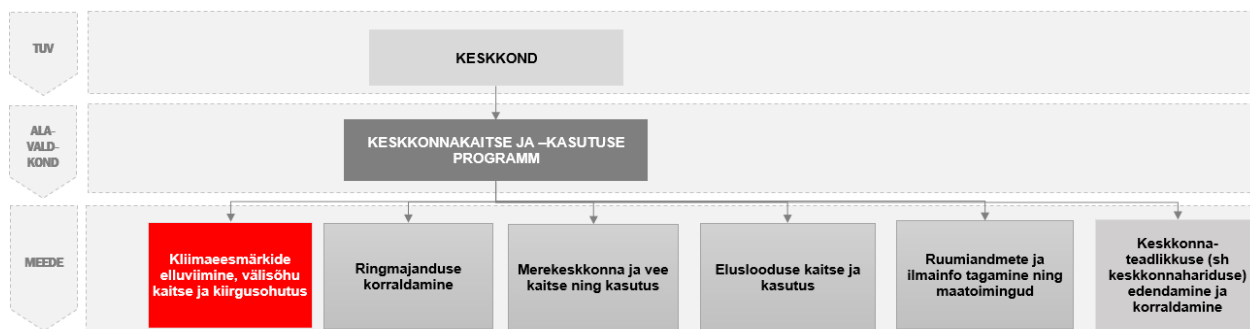
- Tarbijate osakaal, kes saab ühisveevärgist nõuetele vastavat joogivett oli 2020.a ca 99% (2019. aastal samuti ca 99%). Mõõdiku taset mõjutas ka pandeemia sh Terviseameti kolleegide suur töökoormus muude ülesannetega.
- Välisõhu saasteainete vähendamise kohustus aastaks 2020 võrreldes aastaga 2005 on järgmine: SO₂ 32%; NO_x 18%; LOÜ 10%; PM_{2,5} 15%; NH₃ 1%. Välisõhu saasteainete heitkoguste vähenemise muutus aastal 2020. aastal: SO₂ 85%; NO_x 44%; LOÜ 23%; PM_{2,5} 41%; NH₃ 1%.
- Ohtlike jäätmete taaskasutuse osakaal ohtlike jäätmete kogumassist (va põlevkivijäätmed) on kasvutrendis, tegelik tase 2019. a 46% ning 2020.a 48%.
- Olmejäätmete ringlussevõtu osakaal olmejäätmete kogumassist jäi allapoole soovitud taset, tegelik tase 32% (sihttase 35%). Olmejäätmete ringlussevõtu osakaal ei ole kasvanud loodetud tempos. Jäätmevaldkonna arendamiseks sh erinevate jäätmeliikide kohustuslike sihtarvude saavutamiseks on käivitatud ja jätkatud erinevate meetmetega, sh KOVide toetamine ja elanike teadlikkuse tõstmine.
- Ökoinnovatsiooni indeksi kavandatud sihttase on saavutatud. Ökoinnovatsiooni indeks on mõnevõrra paranenud (74%-lt 80%-le EL keskmisest, sihttase 67%) seoses laiemal ringmajanduse poliitika arendamisega.

Keskkonnakaitse- ja kasutuse programmi olulisemad tegevused ja arengud ning peamised väljakutsed on toodud tulemusvaldkonna ülevaate peatükis. Olulisemad tegevused valdkondade lõikes on toodud alljärgnevates tulemusaruande peatükkides meetmete ja programmi tegevuste kaupa.

2.3. Meetmete ja tegevuste mõõdikud ning tegevuste elluviimine

Peatükis antakse ülevaade mõõdikute sihttasemetest saavutamises ning ellu viidud tegevustest meetmete ja nende tegevuste lõikes.

2.3.1. Meede 1: Kliimaeesmärkide elluviimine, välisõhu kaitse ja kiirgusohutus

Meede 1. Kliimaeesmärkide elluviimine, välisõhu kaitse ja kiirgusohutus

Eesmärk: kliimamuutuste mõjuga kohanemise võimekus on paranenud ning kliimamuutuste mõju on leevendatud, välisõhk on puhas, kiirguskaitse areng on tagatud

Meetme kirjeldus: Meede jaguneb neljaks tegevuseks: kliimamuutuste mõjuga kohanemise võimekuse parandamine ja kliimamuutuste mõju leevendamine, osoonikihti kahandavate ainete ja fluoritud kasvuhoonegaaside piiramine ja alternatiivsete ainetega asendamine, õhukvaliteedi parandamine ja kiirgusohutuse tagamine. Eesmärki aitavad oma teenuste kaudu saavutada: Keskkonnaministeerium, Keskkonnaamet, Keskkonnaagentuur ja Keskkonnaministeeriumi Infotehnoloogiakeskus.

Mõõdikud	Tegelik täitmine			Sihttasemed	
	2019	2020	2021	2021	2022
Kliimariske teadvustavate ja vastavaid meetmeid võtnud inimeste osakaal, %	47	-	47	55	-
Kliimapoliitika on kujundatud ja elluviimine korraldatud	jah	jah	jah	jah	-
Välisõhu kvaliteedi tase ei ületa piirnorme	välisõhu kvaliteedi piirnormid on täidetud	jah	ei	jah	jah
Kiirgusallikatega seotud intsidentide arv aastas	≤10	1	0	≤8	≤8
Poliitika kujundamisel ja õigusloomes on arvestatud Rahvusvahelise Aatomienergia	2020. a võeti arvesse	Jätkatakse ettepan	Jätkati ettepanekute	Jätkatakse ettepanekute	Jätkatakse ettepanekute

Agentuuri (IAEA) kiirgusohutuse standarditega, kiirgusohutuse raamistiku hindamise IRRS auditi ja radioaktiivsete jäätmete käitlemise riikliku korralduse ja dekomissioneerimise auditi ARTEMIS ettepanekutega	2019. a ettepanekud	ekute plaanikohast rakendamist	plaanikohast rakendamist	plaanikohast rakendamist	plaanikohast rakendamist
--	---------------------	--------------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

*Möödiku sihttaseme mittesaavutamine on märgitud punasega

Tegevus 1.1. Kliimamuutuste mõjuga kohanemise võimekuse parandamine ja kliimamuutuste mõju leevendamine

Eesmärk: välja on töötatud ja ellu on rakendatud poliitikad, mis toetavad kliimamuutuste mõjuga kohanemist ja mõju leevendamist.

Tegevuse kirjeldus: Eesmärgi täitmiseks tagatakse kliimapoliitika kujundamine ja rakendamine kooskõlas riigi arengustrateegiatega ning rahvusvaheliste nõuete kohaselt. Suurendatakse elanikkonna teadlikkust kliimavaldkonnas. Tagatakse toimiv ja ajakohane kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise süsteem, tehakse kliimavaldkonna analüüse ja prognoose, koostatakse ja esitatakse kliimaaruandeid. Eesmärki aitavad oma teenuste kaudu saavutada: Keskkonnaministeerium, Keskkonnaamet, Keskkonnaagentuur ja Keskkonnaministeeriumi Infotehnoloogiakeskus.

Möödikud	Tegelik täitmine			Sihttasemed	
	2019	2020	2021	2021	2022
Kasvuhoonegaaside heitkogustega kauplemise süsteem on rakendatud	jah	jah	jah	jah	jah
Korraldatud infopäevade ja seminaride arv	2	1	3	2	2
Kliimapoliitikaga kui horisontaalse temaga on riigi eri valdkondade õigusaktides ja strateegilistes dokumentides arvestatud	jah	jah	jah	jah	-

Planeeritud tegevuste täitmise analüüs

Meede 1. Kliimaeesmärkide elluviimine, välisõhu kaitse ja kiirgusohutus

Tegevus 1.1. Kliimamuutuste mõjuga kohanemise võimekuse parandamine ja kliimamuutuste mõju leevendamine

- 2021. aastal kinnitati 2019. aasta kasvuhoonegaaside inventuur ning alustati 2020. aasta kasvuhoonegaaside inventuuri kokku panemist. 2020. aastal oli Eesti kasvuhoonegaaside koguheide ligikaudu 11600 kt CO₂ ekvivalenti, mis on 72% võrra

vähem kui 1990. aastal. Samuti koostati kasvuhoonegaaside prognoos aastani 2050, millest selgub, et Eestis on tarvis „Eesti 2035“ kasvuhoonegaaside vähendamise eesmärkideni jõudmiseks rakendada lisameetmeid.

- 2021. aasta jooksul koostati Eesti seisukohad mitme olulise Euroopa Liidu poliitika ettepaneku kohta. Seisukohtade koostamisel kaasati erinevaid huvirühmasid, korraldati infopäevi ning kahe-ja mitmepoolseid kohtumisi. Toimunud kaasamis- ja teavitustegevused andsid olulise panuse kliima teemade laiemale ringi inimeste ja valdkondadeni viimisel ning on andnud tuge edasisele meetmete planeerimisele. Üks mahukamaid kaasamisprotsesse viidi läbi 2021. aasta teises pooles, mil toimus Eesti seisukohtade koostamine 14. juulil 2021 Euroopa Komisjoni poolt esitatud kliimapakett „Eesmärk 55“ kohta.
- 2021. aastal viidi läbi arendusprojekte, mille raames on Eesti kasvuhoonegaaside inventuuri andmete täpsus ning kättesaadavus paranenud. Andmete täpsust parandati muuhulgas Eesti-põhiste eriheite tegurite mõõtmisega, näiteks leiti, et Eesti kodudes kasutatavate ahjude heide on vähemalt 10 korda väiksem vaikeväärtusest. Sääraseid täpsustusi kasvuhoonegaaside arvepidamises viidi läbi energeetika, põllumajanduse ja metsanduse vallas. Ühtlasi valmis veebikeskkond², kust on lihtsalt ning kiirelt võimalik riiklike kasvuhoonegaaside andmeid kätte saada.
- 2021. aastal koostasime „Kliimamuutuste mõjuga kohanemise“ arengukava täitmise aruande perioodi (2017-2021) kohta. Aruanne tõi välja, et kõigist kohanemismeetmetest perioodil 2017-2020 üle 60% (130 mln eurot) moodustasid Keskkonnaministeeriumi vastutusala tegevused, seda siis looduskeskkonna ja biomajanduse valdkondades.³ Aruandes rõhutati, et riikliku tasandi kõrval on oluline roll kohaliku ja regionaalse tasandi kliimamuutustega kohanemisel ning tuleb senisest enam koostööd teha kohalike omavalitsustega kiirendamiseks kohalikul tasandil kliimariskide hindamist, kliima- ja energiakavade väljatöötamist ja rakendamist eesmärgiga suurendada kohaliku vastupanuvõimet kliimamuutustele. Sel teemal planeeriti ka ELi struktuurifondidest erinevaid sekkumisi ja meetmeid.
- Euroopa Majanduspiirkonna (EMP) vahenditest toetati kohalike omavalitsuste kliima- ja energiakavade koostamist. Teiste hulgas said toetust ka mitmed omavalitsusliidud.
- Eestit esindas 2021. aasta kliimakõnelustel COP26 Glasgows 30-liikmeline delegatsioon, sh osales peaminister, keskkonnaminister, Riigikogu keskkonnakomisjoni juht, sidusvaldkondade ministeeriumite esindajad, ärیدهlegatsioon ning Eesti noorte esindaja. Noorte esindaja kaasati, et suurendada noorte ja noorte organisatsioonide teadlikkust kliimavaldkonnas ning kaasata noori enam rahvusvahelistesse kliimadiskussioonidesse.
- Kliimariske teadvustavate ja vastavaid meetmeid võtnud inimeste osakaal püsis 2021.a⁴ samal tasemel 2019.a tasemega – 47%, sihttase 2021.a 55%. Tõenäoliselt oli peamine põhjus, miks osakaal ei tõusnud, ülemaailmne covid-pandeemia – kliimateemad ei olnud nii tähtsalt esiplaanil. Teadlikkuse suurendamiseks valmis aastal 2021. kliimakommunikatsiooni strateegia koos tegevuskavaga kaheks aastaks.
- Euroopa Liidu kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise süsteemi lubatud heitkoguse ühikutega enampakkumisel saadud tulu laekub riigieelarvesse ning

² KHG andmed on kättesaadavad alates aprillist veebiaadressilt kasvuhoonegaasid.ee

Testkeskkonnaga saab tutvuda aadressil test.kasvuhoonegaasid.ee

³ Perioodil 2017-2020 võeti Eestis kliimamuutustega kohanemisesse panustavaid meetmeid/tegevusi 8 eri valdkonnas ja kõigi rahastusallikate lõikes kokku 193 miljoni euro ulatuses.

⁴ 2021. aasta andmed on Eurobaromeetri sotsiaaluuringu põhjal, mis viidi läbi aastal 2021 (https://ec.europa.eu/clima/system/files/2021-06/ee_climate_2021_en.pdf).

seada kasutatakse kooskõlas riigi eelarvestrateegiaga. Vähemalt 50 protsenti enampakkumisel saadud tulust kasutatakse kliimaeesmärkide saavutamise rahastamiseks. Enampakkumise tuludest tehtavate meetmete seas on erinevaid meetmeid mis edendavad energiatõhusust, taastuvenergiat, säästliku transporti jne. Keskkonnaministeerium koondab tegevuste kohta aruandluse Euroopa Komisjonile, ning nõustab meetmete elluviijaid kliimaküsimustes. („Eesti 2035“)

Valdkonna peamised kitsaskohad

- Majandussektorite panus kliimaeesmärkide saavutamisse ei ole riiklikul tasemel kokku lepitud ning riigi investeringute jt meetmete mõju kliimaeesmärkide poole liikumisel ei ole selge. Eelkõige mõjutab see Euroopa Liidu jagatud jõupingutuste määruse sektorite riikliku eesmärgi täitmist, millega on Eestile seatud riiklik KHG heite vähendamise kohustus, mille ambitsiooni on Euroopa Liidul kavas täna kehtivaga võrreldes tõsta. Juba täna kehtiva eesmärgi saavutamine on riiklike KHG prognooside kohaselt üsna napp ning suurenenud ambitsioon vajab veelgi suuremat selgust sektorite panuse osas. Täna aga pole enamike valdkondade puhul arengukavades KHG eesmärgid seatud, mistõttu ei lähtuta ka meetmete kavandamisel sellest, et meetmete mõju oleks riikliku inventuuri võtmes kvantifitseeritav.
- Kliimameetmeid rakendatakse eri valdkondades, kuid sellest puudub ühtne riigiülene ülevaade. Mitmete meetmete kliimamõju pole hinnatud või pole võimalik hinnata. Näiteks 2021. aasta kasvuhoonegaaside prognooside tegemisel tuvastati 66 kliimameedet, kuid vaid 1/3 tuvastatud meetmete mõju sai arvuliselt hinnata, mis mõjutab omakorda Eesti kasvuhoonegaaside prognooside täpsust. Sarnased probleemid esinevad ka kohanemise meetmete hindamisel.
- Kliimaeesmärkide täitmine eeldab nii piisavat rahalist panust meetmete rakendamisel kui ka inimressurssi poliitikate kavandamisel ja elluviimisel. Kuna kliima on horisontaalne teema on vaja tagada piisav rahaline ja inimressurss (sh kompetents) kõikidel tasanditel.
- **KOHAK tegevuskava 2021-2025**, mis koondab endas riigi jaoks olulised tegevused kliimamuutustega kohanemiseks, valmis 2021.a suvel. Selle elluviimist planeeritakse rahastada osaliselt LIFE programmist ning struktuurifondide kohanemise meetme kaudu. Mõlemal juhul seavad programmid rahastatavatele tegevustele kaasfinantseerimiskohustuse, mistõttu ei ole nende kaudu võimalik tegevuskava terviklikult finantseerida ja on olulisis tegevusi, mille rahastamiseks puudub eelarveline kate. LIFE toetus tooks KOHAKi eelarvele lisaks 10 miljonit eurot programmiraha, kuid selle võimaluse kasutamiseks tuleb tagada **omafinantseering** 8,8 miljonit.
- Eesti riigi investeerimisvõimekus KHG sidumise projektidesse on piiratud ning üheks alternatiiviks olukorra leevendamisel on **vabatahtlik süsinikuturg**. Sellel turul on erasektor valmis lisaks oma tegevusest tuleneva jalajälje vähendamisele panustama vabatahtlikult KHG heite sidumise või ära hoidmise projektidesse. Vabatahtliku süsinikuturu puhul on oluline, et erasektori panus ei asendaks ega vähendaks ettevõtte enda ja riigi panust (lisanduvuse printsiip) ning et tehtud panus annaks tulemusi pika aja jooksul (kestvuse printsiip).
- Vabatahtliku süsinikuturu reguleerimiseks ning reeglite täitmise tagamiseks on vaja välja töötada raamistik. See peab toimuma kooskõlas Euroopa Liidu seotud protsessidega (LULUCF määrus, süsinikuringe algatus jt) ning võtma sealseid arenguid arvesse. Vabatahtliku süsinikuturu raamistiku loomine hõlmab lisaks süsiniku heite

vähendamisse või sidumisse puutuva riikliku lähenemise defineerimisele (metoodikad, sertifitseerimine, seire ja aruandlus) ka ettevõtete nõudluse, keskkonnaväidete ja konkurentsivõimega seonduvate teemade, süsinikuturu mudelite, ostja ning pakkuja teekondade jmt analüüsi ning nende pinnalt tehtud valikuid raamistiku koostamiseks.

- Raamistiku väljatöötamiseks on vajalik kaasata projekti 9 kuuks ettevõtete kliimapoliitika alase nõustamise ja vabatahtlike süsinikuturgude analüüsi kogemusega ekspert, kelle roll projektis on riikliku raamistiku loomiseks vajalike analüüside teostamine ning juhendite koostamine. Olemasoleva meeskonna ja kompetentsiga pole kavandatavas mahus ja ajalises raamis võimalik tulemusteni jõuda.
- CO2 arvestus tugineb riiklikel andmetel, mistõttu on andmete kvaliteet väga oluline ning otsese rahalise mõjuga nii riigile kui ettevõtetele. **Planeerime aruandluse arendustegevusi**, mis võimaldaksid Eestil esitada rahvusvahelise aruandluskohustuse tarbeks täpsemad andmed sh väheneks üle- või aladimensioneerimine, mis omakorda tähendaks mõnes sektoris ka kulude kokkuhoidu CO2 hulgalt. Näiteks esialgsetel hinnangutel hoiaks biomassil põhinevate põletusseadmete uue eriheite kasutamine ära ligi 27 kt CO2 aastas, mis on 1,8 miljonit eurot (põhineb 4. märtsi CO2 hinnal). Plaanitavad tegevused toetavad ka KOVe kliimamõjude hindamisel ning võimaldavad selle kaudu neil kliimategevusi paremini planeerida.
- Samuti on oluline maakasutuse, maakasutuse muutuse ja metsanduse (LULUCF) sektori kasvuhoonegaaside meetoodika arendamine täpsemaks ning tänapäevasemaks: praegu on LULUCF sektori kasvuhoonegaaside heite mõõtemääratus suur ning plaanitav arendus toetaks meetoodika täpsemaks ja lihtsamini kasutatavaks muutmist kaugseire andmete kasutuselevõtu kaudu.
- Eesti maakasutus, selle muutused ja metsandus on liikumas süsiniku sidumiselt heitmise suunal, mis toob vajaduse planeerida täiendavaid meetmeid süsiniku sidumise eesmärkide saavutamiseks. Täiendavalt tuleb metsastada 2500 ha aastas, suurendada metsakultiveerimise mahtu (ca 10% uuendusraiete pindalast) ning metsastada ammendatud turbaalasad 1000 ha aastas.

Tegevus 1.2. Osoonikihti kahandavate ainete ja fluoritud kasvuhoonegaaside piiramine ja alternatiivsete ainete asendamine

Eesmärk: fluoritud kasvuhoonegaase sisaldavate toodete, seadmete, süsteemide ja mahutite kontrollimine ja piiramine on tagatud ning vastav poliitika kujundatud ja rakendatud.

Tegevuse kirjeldus: Eesmärgi täitmiseks tagatakse osoonikihti kahandavate ainete ja f-gaaside käitlemine ja järelevalve, tagatakse võimekus järk-järgult üle minna alternatiivsetele väikese kliimamõjuga külmaainete kasutamisele. Antakse fluoritud kasvuhoonegaase sisaldava toote, seadme (jahutus- ja kliimaseadmete ning soojuspumpade, paiksete tuletõrjeseadmete) ja süsteemi käitlemisalust. Eesmärki aitavad oma teenuste kaudu saavutada: Keskkonnaministeerium, Keskkonnaamet ja Keskkonnaministeeriumi Infotehnoloogiakeskus.

Möödikud	Tegelik täitmine			Sihttasemed	
	2019	2020	2021	2021	2022
Eestis esmakordselt turustatud f-gaaside absoluutkoguse vähenemine	59	45	-	45	45

Planeeritud tegevuste täitmise analüüs

Meede 1. Kliimaeesmärkide elluviimine, välisõhu kaitse ja kiirgusohutus

Tegevus 1.2. Osoonikihti kahandavate ainete ja fluoritud kasvuhoonegaaside piiramine ja alternatiivsete ainetega asendamine

- Olulisemaks tulemuseks võib pidada Eestis turustatud **kõrge globaalse soojendamise potentsiaaliga (GWP) fluoritud kasvuhoonegaaside (F-gaaside) koguse vähenemist**. See tähendab, et külmasektoris on hakatud kasutusele võtma madalama GWP-ga F-gaase ning alternatiivseid tehnoloogiaid. Seega oleme kooskõlas F-gaaside määruse (EL) nr 517/2014 järk-järgulise F-gaaside vähendamise graafikuga, mis algas 2015. aastal. Eestis turustatud F-gaaside kogused 2020. aastal moodustasid 45% 2015. aastal turustatud kogustest (väljendatuna CO₂ ekv. t.). Täpseid andmeid Eestis 2021. aastal turustatud ning tarbitud F-gaaside koguste kohta veel ei ole, need selguvad 2022. aasta septembris.
- Koostöös Eesti Külmaliiduga esitleti seminaridel seadusandlusest tulenevaid uusi piiranguid ning rõhutati keskkonnasõbralike külmalahenduste kasutusele võtmise tähtsust.
- Jätkus ka riikliku F-gaaside ning osoonikihti kahandavate ainete käitluskeskuse ülesannete täitmine. Käitluskeskuses on loodud võimekus suunata F-gaaside jäätmed ringlusesse, et tagada nende taaskasutamine. Käitluskeskuse võimekuse suurendamiseks soetati 2021. aastal uusi vahetus- ja ladustamismahuteid, et valmistuda 2022. aastal F-gaaside ringlusesse suunamise kampaaniaks.
- **Suurimaks probleemiks valdkonnas on F-gaaside ebaseaduslik kaubandus**. Euroopasse sisenenud ebaseaduslikud F-gaasid moodustavad hinnanguliselt 20% kogu F-gaaside legaalsest turust. Selle peatamiseks oleme algatanud atmosfääriõhu kaitse seaduse muudatuse, millega plaanime anda järelevalvele täiendavad meetmed probleemiga tegelemiseks. Osalesime mitmetel rahvusvahelistel F-gaaside ebaseaduslikule kaubandusele suunatud konverentsidel, kus tõime välja Eesti parimad praktikad probleemiga tegelemisel.
- Keskkonnajärelevalve pädevuse suurendamiseks viisime läbi F-gaaside nõuete alase õppepäeva Keskkonnaameti inspektoritele, kus tutvustasime inspektoritele uusi F-gaaside alaseid kontrollimise juhendmaterjale. Lisaks toimus tihe koostöö Maksu- ja Tolliametiga F-gaase sisaldavate mahutite ja toodete impordiga seotud küsimuste lahendamisel.

Tegevus 1.3. Õhukvaliteedi parendamine

Eesmärk: õhukvaliteedi tagamiseks on siseriiklikult tagatud vastavus rahvusvaheliste ja Euroopa Liidu õigusaktide nõuetele, õhuseire teostatud ja avalikkust teavitatud.

Tegevuse kirjeldus: Eesmärgi täitmiseks tagatakse õhu, müra ja kütuse valdkonna õigusloome kujundamine ja õigusaktide rakendamine, tehakse analüüse, koostatakse ja esitatakse rahvusvahelisi aruandeid, teostatakse riiklikku järelevalvet, kontrollitakse tarbimisse lubatud kütuste aruannete nõuetele vastavust, registreeritakse paikse heiteallika või orgaanilisi lahusteid kasutava käitaja tegevus, antakse õhusaaste

lube. Eesmärki aitavad oma teenuste kaudu saavutada: Keskkonnaministeerium, Keskkonnaagentuur, Keskkonnaamet ja Keskkonnaministeeriumi Infotehnoloogiakeskus.

Möödikud	Tegelik täitmine			Sihttasemed	
	2019	2020	2021	2021	2022
Rahvusvahelised ja Euroopa Liidu nõuded on täidetud	jah	jah	jah	jah	jah
Üle 45 dB öises müratasemes elanike arv vähenenud	-	-	-	jah	jah

Planeeritud tegevuste täitmise analüüs

Meede 1. Kliimaeesmärkide elluviimine, välisõhu kaitse ja kiirgusohutus

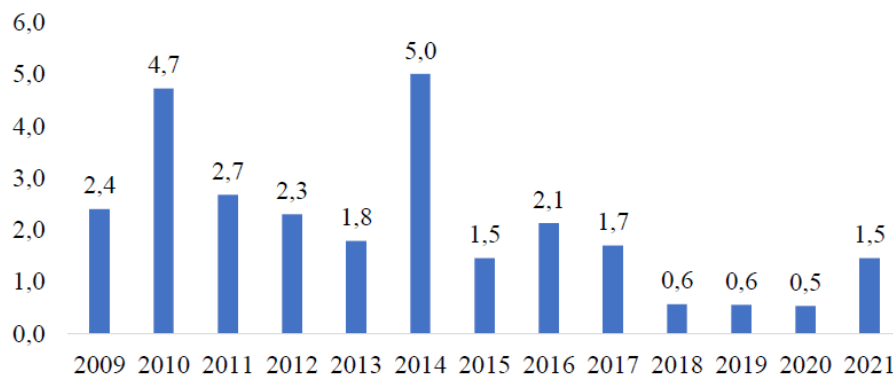
Tegevus 1.3. Õhukvaliteedi parendamine

- **Teatavate õhusaasteainete riiklike heitkoguste vähendamise** direktiiviga (NEC direktiiv) seati aastateks 2020 ja 2030 heitkoguste vähendamise kohustused võrreldes baasaastaga (2005). Kohustustega hõlmatud saasteained on vääveldioksiid (SO₂), mittemetaansed lenduvad orgaanilised ühendid (LOÜ), ammoniaak (NH₃), eriti peened osakesed (PM_{2,5}) ja lämmastikoksiidid (NO_x). Selleks, et järgida kuidas riigid kohustusi täidavad, tuleb koostada õhusaasteainete heitkoguste vähendamise programm iga nelja aasta tagant.
- Värsketel 2020. aasta õhusaasteainete heitkoguste inventuuri andmetel on **kõik NEC direktiivis aastaks 2020 sätestatud kohustused Eestil täidetud**. Võrreldes 2019. a on suurimaks muutuseks vääveldioksiidi heitkogus - 19tuh tonni 2019, 11 tuhat tonni 2020. Ilmselgelt ei ole vääveldioksiid heitkoguste võtmes edaspidi Eestile probleemiks. Meie suurim väljakutse on ammoniaak, millest ligi 90% on seotud põllumajandusega (loomakasvatus, mineraalväetiste kasutus). Hetkel täidame väga napilt heitkoguse vähendamise eesmärki – vähendada ammoniaaki 1% võrreldes 2005. aastaga.
- Praegu käib programmi uuendamine (esimese programmi esitasime komisjonile 1. aprill 2019), et esitada see komisjonile 1. aprilliks 2023.
- Möödik „välisõhu kvaliteedi tase ei ületa piirnorme“, jäi napilt saavutamata: BaP tase oli Tartu seirejaamas 2021 a. 1,08 ng/m³, mis ületab napilt aasta keskmist sihtväärtust 1 ng/m³.
- **Müra** hinnangu indikaatoriteks iga 5 aasta järel koostatavate Tallinna, Tartu ja põhimaanteede strateegilistelt mürakaartidelt saadavad andmed. 2022. aasta juuni lõpuks valmivad uued mürakaardid. Seega värskeid andmeid hetkel veel ei ole. 2018. aastal valminud müra vähendamise tegevuskavad näevad ette müra vähendamise meetmeid aastani 2023. Meetmeid on kavandatud nii tööstusest kui liiklusest tuleneva müra vähendamiseks lokaalselt (nt müratõkked, heliisolatsioon jne) ja piirkonna kohta laiemalt (nt liikluskiiiruse alandamine, liikluse ümbersuunamine, targad planeeringud jne). Meetmete tulemuslikkust hinnatakse järgmises müra vähendamise tegevuskavas, mis valmib 2024.aastal.
- Eestis on sätestatud, et tarnija peab vähendama kütuse elutsükli jooksul energiaühiku kohta tekkivate kasvuhoonegaaside heitkoguseid võrreldes kütuse alusstandardiga

vähemalt 6%. See nõue on iga-aastane ning aitab kaasa kasvuhoonegaaside netoheitkoguste vähendamisse, mis on ka Eesti 2035 aluspõhimõtete üheks mõõdikuks. **Aastal 2020 suutsid kõik tarnijad selle eesmärgi täita.** Eesti saavutas väärtuse -6,3%. 2021 aasta andmed selguvad hiljemalt 2022. aasta lõpuks: andmete esitamise tähtaeg Euroopa Komisjonile on 31.12. Eesmärgi täitmisel märkimisväärseid probleeme ei esinenud ning eesmärk kohaldub ka järgmisel aastal.

- Iga-aastaselt võetakse kütusesekre raames **550 mootorikütuste proovi**. 2021 aastal tuvastati **8 mittevastavat proovi**. Mittevastavate proovide osakaal moodustas 1,45% kõikidest võetud proovidest. Pooled mittevastavused tulenesid mootoribensiini oktaaniarvu mittevastavusest.
- Viimase 13 aasta mittevastavate proovide osakaal on olnud 2,1%, seega oli 2021 aasta mittevastavuste osakaal alla keskmise, kuid võrreldes viimaste aastatega siiski kõrgem (vaata joonist).

Mittevastavused %-des aastas võetud proovidest

- 2021. aastal võeti **100 kütteõli proovi**: 79 põlevkiviõli, 1 raske kütteõli, 1 kerge kütteõli ja 19 diislikütuse proovi. Seire käigus tuvastati **5 mittevastavat proovi**, mis moodustab 5% kogu proovide arvust. Ka aastal 2020 ja 2019 oli mittevastavate proovide osakaal 5% kogu võetud proovide arvust, seega on tase jäänud samaks.
- 2021. aastal võeti erinevatest Eesti maakondade sadamatest **115 laevakütuste proovi** väävlisisalduse tuvastamiseks. Analüüsitud proovidest **ei leitud** ühtki väävlisisalduse **mittevastavust**.
- Kütusekvaliteedi seire käigus märkimisväärseid probleeme ei esinenud.
- Kütusekvaliteedi seirega on plaanis jätkata. 2022 aastal on plaanis võtta 590 mootorikütuse proovi, 100 kütteõli proovi ning 70 laevakütuse proovi.

Tegevus 1.4. Kiirgusohutuse tagamine

Eesmärk: kiirgusohutus on tagatud õigusaktide ja arengukavade rakendamise kaudu.

Tegevuse kirjeldus: Eesmärgi täitmiseks tagatakse kiirguspoliitika kujundamine ja rakendamine rahvusvaheliste nõuete kohaselt ja kooskõlas riigi arengustrateegiatega, antakse kiirgustegevuslube ning kiirguseksperdi tunnistusi ja teostatakse riiklikku järelevalvet. Tagatakse kiirgushädaolukordadeks valmisolek ja neile reageerimine, avaldatakse kiirgusandmeid ning nõustatakse pädevaid asutusi ja järelevalve teostajaid, peetakse riiklikku kiirgustöötajate doosiregistrit. Eesmärki aitavad oma teenuste

kaudu saavutada: Keskkonnaministeerium, Keskkonnaagentuur, Keskkonnaamet ja Keskkonnaministeeriumi Infotehnoloogiakeskus.

Möödikud	Tegelik täitmine			Sihttasemed	
	2019	2020	2021	2021	2022
Eesti õigusesse on tähtaegselt üle võetud EURATOMi direktiivid	ei	jah	jah	jah	jah
Rikkumismenetluste arv	2*	2*	1*	0	-
Kiirusohutuse riikliku arengukava ja selle alamplaanide eesmärgid on täidetud	KORAK ja alamplaanid ei ole kinnitatud	jah	osaliselt	jah	-

*Uusi rikkumismenetlusi ei ole lisandunud. Direktiivi 2011/70/Euratom osas 2018. aastal algatatud rikkumismenetlusi ei ole lõpetatud.

Planeeritud tegevuste täitmise analüüs

Meede 1. Kliimaeesmärkide elluviimine, välisõhu kaitse ja kiirusohutus

Tegevus 1.4. Kiirusohutuse tagamine

- Eesti energiajulgeoleku, säästvuse ja konkurentsivõime suurendamiseks ning 2050. aasta kliima-eesmärkide saavutamiseks kiitis Vabariigi Valitsus 8. aprillil 2021 heaks **tuumaenergia töörühma loomise**. Töörühma eesmärgiks on analüüsida Eestis tuumaenergia kasutuselevõtmise võimalust ning esitada oma järeldused ja ettepanekud Vabariigi Valitsusele. Keskkonnaministril tuleb esitada töörühma tegevuste tulemuste vahearuanne Vabariigi Valitsusele hiljemalt 2022. aasta septembris ning lõpparuanne valmib eeldatavasti 2024.a.
- Laiemalt vaadates analüüsib tuumaenergia töörühm tuumaenergia kasutuselevõttu, mille abil on võimalik panustada kliimanetraalsusse. Tuumaenergia töörühmas on üheks teemaks ka tööstuse kaasamine ning kompetentside, oskusteabe ja tööjõu arenguvajadused. Teema laiema kajastamine aitab kaasa valdkonna arengule ning suunab inimesi antud valdkonna vastu huvi tundma ning teadmisi omandama.
- 2021. aastal alustati radioaktiivsete jäätmete lõppladustuspäiga rajamise sisuliste tegevustega – alustatud on KOV eriplaneeringu protsessi ja asukohavalikuga.
- Seoses tööruumide õhu radoonisisalduse viitetaseme kehtestamisega ning tööandjatele kohustuste kehtestamisega **kõrgendatud radooniriskiga** töökohtadel, on järelevalveta tegelevate Tööinspektsiooni ja KeA inspektoritele pädevuse suurendamiseks koostatud asjakohased juhendmaterjalid ning läbi viidud koolitused.
- Probleemidena ning valdkonna arengut piiravate teguritena võib välja tuua eelarveliste vahendite ja inimressursside piiratuse ja ka teiste asjassepuutuvate asutuste (SoM, MKM) vähene kaasamine.
- Kiirusallikatega seotud intsidente 2021.a ei toimunud**, eesmärk täideti.

- KeA on taganud valmisoleku kiirgussündmuste ennetamiseks ja lahendamiseks. Keskkonnaseire andmed näitavad, et kiirgusoht ei ole kasvanud. Suuremahulist loata tegevust ei esine.

Valdkonna peamised kitsaskohad

- Kiirgusohutuse tagamiseks ning kiirgus hädaolukorrale reageerimisvõimekuse tagamiseks tuleb teha lähiaastail mahukad investeeringud, vahetada välja amortiseerunud seadmed ning tagada pidev seire kiirguse vallas. Näiteks on vajalik kiirguslaborisse uus vedelik-stsintillatsioon loendur (LSC), mis asendab üle 10-aasta töö olnud vanema seadme; vajalik on KeA kliima- ja kiirgusosakonna hädaolukordadeks valmisoleku varustusse kuuluva portatiivse gammaspetsimeetri jahutusüsteemi välja vahetus. Seade on Eestis ainulaadne portatiivne gammaspetsimeeter, mis tagab operatiivsuse ja ohutuse just õnnetuste korral.
- Lõpule tuleb viia Paldiskis asuva radioaktiivsete jäätmete vaheladustuspaiga lõplik ohutustamine ning teha vajalik eeltöö lõppladustuspaiga rajamiseks. Selleks on vajalik läbi viia kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu ja KSH II etapp ning lõppladustuspaiga rajamiseks ja reaktorseksioonide likvideerimiseks vajalikud uuringud. Samuti on tarvis läbi viia lõppladustuspaiga asukoha detailse lahenduse koostamiseks vajalikud asukohaspetsiifilised uuringud ja reaktorseksioonide likvideerimise keskkonnamõju hindamine. Nõukogudeaegse tuumapärandi (Paldiski, Sillamäe) osas lõpplahendust leidmata ning avalikkuse hirme maandamata ei saa toimuda mõistlike argumentidega avalikke arutelusid tuumajaama rajamise võimalikkuse ümber ning Paldiski objekti osas lõpplahenduse ning Sillamäe objekti püsiva hoolduse ning seire tagamine on selle eelduseks.

2.3.1.1. Ülevaade EL kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega kauplemisel saadavate vahendite kasutamise olulisematest tegevustest

Vastavalt Euroopa Liidu kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise süsteemi (ELi HKS) direktiivi 2003/87/EÜ artikli 10 lõikele 3 ja atmosfääriõhu kaitse seaduse §-le 161 peab vähemalt 50% enampakkumiselt saadud tulu kasutama kasvuhoonegaaside heitkoguse teket piiravate eesmärkide saavutamise rahastamiseks. Vahendite kasutamine planeeritakse riigi eelarvestrateegias. KeM poolt 2013-2020 rahastusperioodil elluviidavad meetmed on kliimapoliitika eesmärkide täitmine nn pilootprojektideks, Eesti panus rahvusvahelisse koostöösse ja üleujutusriskide maandamine.

- KeMi poolt elluviidud nn pilootprojektide meetme raames eraldati 2021. aasta käskkirjaga projektidele ja tegevustele kokku 0,409 mln eurot. Ülevaateks juba ka varasemalt rahastatud projektide elluviimisest võiks nimetada järgmist:

1) Rohevesiniku kommunikatsioonistrateegia ja tegevuskava koostamist toetati 11 232 euroga. Kommunikatsioonistrateegia kaudu teadlikkuse tõstmine aitab tekitada tervikpilti rohevesinikust, selle kasutusvõimalustest ja ohutusest ning suurendada info edasiandmise efektiivsust. Koostöös MKMiga alustati Eesti

vesinikuressursside teekaardi koostamist. Teekaardiga luuakse terviklik visioon, kuidas vesiniku kasutuselevõttuga vähendada nii CO₂ kui teiste saasteainete kasutamist erinevates sektorites.

2) Alustati üle-eestilise maismaalinnustiku analüüsi läbiviimisega, mille tulemused aitavad loodusväärtusi kahjustamata ja rahvusvahelisi kohustusi arvesse võttes paremini planeerida maismaale potentsiaalseid tuuleenergia alasid.

3) Jätkati ka ELi HKS ühikute hinnaproгноosi ja analüüsi teenuse rahastamist. KeM vajab platvormi, mille kaudu saab analüüse ja prognoose Euroopa Liidu süsinikuturu kohta ning infot selle mõjust ELi HKS-i ühikute hindadele ja koguste muutumisele. Need andmed on omakorda aluseks eeldustele, mille põhjal tehakse siseriiklike prognoose ELi HKS-i enampakkumiselt laekuva tulu kohta.

4) Lisaks toetati 2021. aastal ka ÜRO kliimakonverentsi COP26-ga seotud kommunikatsioonitegevuste elluviimist, piirivete konventsiooni 9. kohtumise korraldamist, Loodusmuuseumi uue näituse kontseptsiooni, keskkonnavaldkonna arengukava 2030 (KEVAD) koostamist ning Eesti ettevõtete kliima- ja rohetehnoloogiate teadlikkuse suurendamist äridelegatsiooni visiidi korraldamise kaudu.

5) 2020. aastal alanud meetmes „Jäätmete liigiti kogumise lahendusteks kohalikes omavalitsustes antava toetuse andmise tingimused ja kord“ rahastati I taotlusvoorus kümnet projekti summas 1 379 350,24 eurot ning väljamakseid on tehtud 304 012,98 euro ulatuses. 2021. aasta lõpu seisuga oli 10st projektist lõpetatud 3. II taotlusvoor eelarvega 1 527 500 eurot oli avatud perioodil september kuni november 2021. Esitati 47 taotlust, mille rahastusotsusteni on plaanis jõuda 2022. aasta jaanuaris.

6) Täiselektriliste sõidukite ostutoetuse meetme I voorus rahastati 47 projekti summas 915 000 eurot. Mitu projekti on positiivsest rahastusotsust loobunud, peamiselt Covid-19 kriisi mõjude tõttu. KIK-i poolt on väljamakseid tehtud kokku 825 000 eurot ja 2021. aasta lõpuks oli käimasolevaid projekte veel 5. II taotlusvoorst rahastati 53 projekti summas 485 000 eurot. KIK-i poolt on väljamakseid tehtud kokku 300 000 eurot ja 2021. aasta lõpuks oli käimasolevaid projekte veel 21.

7) Keskkonnamaja projekteerimistööd jätkusid ka 2021. aastal ning nende eest tasuti kokku 488 174,04 eurot. Valmisid ka olulised uuringud nagu Eesti vesinikuressursside kasutuselevõtu analüüs, metsa sertifitseerimise edendamine suurendamiseks süsinikdioksiidi sidumist Eesti metsades ja LULUCF ehk maakasutus, maakasutuse muutuse ja metsandus sektori CO₂ sidumise ja sidumisevõimekuse tõstmise ja suurendamise võimaluste analüüs

8) Eesti Keskkonnauringute Keskus jätkas tegevusi, mis panustasid KHG-de ja välisõhusaasteainete aruandluse arendamisse, KHG heitkoguseid vähendavate poliitikate ja meetmete ning KHG heitkoguste riiklike prognooside aruande koostamisse ja KHG inventuuri aruande koostamisse.

9) Jätkati ka Innovatsioonifondi võimaluste tutvustamise toetamist Eesti ettevõtjatele. EL Innovatsioonifond on üleeuroopaline fond, mille eesmärk on suurendada uusi ja

innovaatilisi madala süsinikusisaldusega tehnoloogiate arendamist ja kasutuselevõttu. 2021. aastal viis KIK koostöös KEMiga läbi huviliste nõustamist taotlusideede läbimõtestamisel ja taotluste ettevalmistamisel. Suurprojektide vooru esitati Eestist kokku 7 taotlust. Kahjuks Eesti taotlustest ükski edukaks ei osutunud. Väikeprojektide vooru esitati Eestist kokku 6 taotlust, millest ühele pakuti ka rahastust, kuid taotleja loobus pakutud toetusest.

10) 2019. aastal rahastatud KOHAK programmist viidi 2021. aastal ellu KeMis tegevusi kogusummas 168 940 eurot ning Keskkonnaametile ja Keskkonnaagentuurile suunati rakendamiseks 518 000 eurot. Näiteks valmisid kliimateadlikkuse suurendamise kommunikatsiooni strateegia koos tegevuskavaga ja uuring, mille eesmärk oli modelleerida ja prognoosida kliimaststsenaariumite kohaste muutuste mõju järvede sise- ja väliskoormusele ning kihistusrežiimile. Keskkonnaamet jätkas võõrliikide tõrjetööd ning seiret. Koostati ka kliimamuutustest ja kaitsekorralduskavadest sõltuvate looduslike elupaikade ohustatud ja kaitstavate liikide seisundi tulevikustsenaariumid.

- Arenguriikides kliimamuutuste leevendamisele ja nendega kohanemisele kaasa aitava meetme „Eesti panus rahvusvahelisse koostöösse“ raames on toimunud kolm taotlusvoorust ning neljandast taotlusvoorust taotlemine oli 2021. a lõpu seisuga pooleli. I voorust rahastati 4 projekti kogusummas 582 000 eurot, II voorust 5 projekti kogusummas 742 749,58 eurot ning III voorust 9 projekti kogusummas 1 449 268,07 eurot. Väljamakseid on projektidele tehtud summaarselt 1 176 582,91 eurot. Teiste hulgas said toetust näiteks Timbeter OÜ puidumõõtmise tehnoloogia kasutuselevõtmiseks Costa Rica metsamajanduse tõhustamiseks, ClearLife OÜ Burkina Fasos elluviidavale projektile taastuvenergia suletud süsteemiga hügieenimooduli kasutamiseks vähese veeressursiga aladel ja FuseBox OÜ Keenia pilootprojekti raames fossiilkütustel põhineva elektritarbimise vähendamiseks, kasutades elektrisüsteemi tasakaalustamiseks elektrienergia suurtarbijate tarbimise juhtimist ning väiksema võimsusega hajatootmist. Lisaks on rahvusvahelise koostöö raames toetatud arenguriike sihtriigi pöördumise, teise doonorriigi koostööettepaneku või rahvusvahelise organisatsiooni, konverentsi või muu rahvusvahelise kogu üleskutse või abipalve alusel või ka Eesti omal algatusel. Suurim toetus summas 1 000 000 eurot suunati 2021. aastal ÜRO vähimarenenud riikide fondi toetamiseks, et aidata kliimamuutuste mõjudele kõige enam haavatavaid riike.

- Üleujutusriskide maandamise meetme raames viidi ellu järgmised tegevused:

1) Üheksale projektile on 328 118,78 euro ulatuses tehtud rahastusotsused ning 198 661,90 eurot on summaarselt välja makstud KIKi kaudu uurimuslike ja ettevalmistavate tegevuste toetuseks, mis on vajalikud üleujutuse põhjuse väljaselgitamiseks või sobiva tehnilise lahenduse leidmiseks, eelprojekti koostamiseks või ehituslikuks projekteerimiseks.

2) 2020. aasta lõpust 2021. aasta alguseni viidi läbi avatud taotlusvoor rahastamaks ehituslikke tegevusi üleujutuste ennetamiseks. Kuuele projektile on 2 123 035,27 euro ulatuses tehtud rahastusotsused.

3) Lõpusirgele jõudis üleujutusega seotud riskide maandamiskavade ajakohastamine. 2022. aasta kevadel lõpeb maandamiskavade avalikustamise protsess, misjärel esitatakse need Euroopa Komisjonile.

4) Alustati üleujutuste ja veetaseme kaugseire (sateliitandmete) põhiste teenuste arendamist, mille teostajateks on Keskkonnaagentuur ja Keskkonnaministeeriumi Infotehnoloogiakeskus.

5) Jätkati suurte üleujutusalaadega siseveekogude nimistu ja uue kõrgveepiiri määramise II etappiga. 2021. aastal pakuti välja suurte üleujutusalaadega siseveekogude nimistu ja kõrgveepiiri määramise meetodika. Tööde kogumaksumus oli 71 256 eurot.

- Lisaks keskkonnanohiu valdkonnale rahastati KHG LHÜ kauplemissüsteemi tuludest meetmeid ka energeetika valdkonnas erinevate ministrite haldusalas. Nii näiteks rahastati vastavalt riigieelarvestrateegiale majandus- ja taristuministri haldusalas meetet alternatiivsete kütuste kasutuselevõtu suurendamine transpordis (biogaas) ja energiasäästu meetmed korterelamustes ning riigihalduse ministri haldusalas meetet energiatõhususe ja taastuvenergia kasutuse edendamise avaliku sektori hoonetes.

- 2021. aastal algas KHG LHÜ-de kauplemisperiood 2021-2030, mille enampakkumistulu kasutus on kavandatud pikaajalise strateegilise planeerimise raames ühtse protsessi osana. Rahastatavate tegevuste ja meetmete vahendite jaotus kavandatakse kooskõlas atmosfääriõhu kaitse seadusega riigi eelarvestrateegias ja riigieelarves. KeM poolt elluviidavad meetmed on rahvusvahelise kliimapolitiikaalase koostöö arendamine, rahvusvaheline kliimapolitiika ja biokütuste aruandlus ning KHG kauplemissüsteemide koordineerimine ja arendamine ning koostöös Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumiga vähese heitega sõidukite kasutuselevõtu edendamine.

KeM poolt elluviidavate meetmete raames suunati 600 000 eurot KHG heite ja kliimapolitiika alase riikliku aruandluskohustuse täitmiseks ja kasvuhoonegaaside heite ja kliimapolitiika alase aruandluse meetodikate uuendamiseks või täpsustamiseks. KeM eraldati 100 000 eurot EL-i lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise süsteemi halduskulude katmiseks. Alustati vähese heitega sõidukite kasutuselevõtu edendamise toetuse andmisetingimuste väljatöötamisega.

Teiste ministrite haldusalas jätkati Rail Balticu elektriraudteeühenduse rajamise projektiga. Ettevalmistusi tehti ka kõikide teiste uute meetmete elluviimiseks.

- Alates 2014. aastast toimuvad lisaks nn tava-enampakkumistele lennunduse LHÜ-de enampakkumised, mille tulused kasutatakse kooskõlas direktiivi 2003/87/EÜ artikliga 3d ja atmosfääriõhu kaitse seaduses sätestatud eesmärkidel. Lennunduse enampakkumise vahendite kasutamise eest vastutab KeM. Aastal 2021 viidi läbi avatud taotlusvoor rohetehnoloogia iduettevõtluse arendamiseks ja koolide kliima väikeprojektide toetamiseks summas 400 000 eurot. Ettevõtete arenguprogrammides toetati eelarvega 246 000 eurot 7 projekti ning koolidest toetati eelarvega 123 000 eurot 16 projekti.

2.3.2. Meede 2: Ringmajanduse korraldamine

Meede 2. Ringmajanduse korraldamine

Eesmärk: kestliku ressursside kasutamise, tarbimise ja tootmise edendamine ning ressursitõhususe suurendamine ning terviklik keskkonnamõju vähendamine.

Meetme kirjeldus: Meede jaguneb viieks tegevuseks: ressursitõhususe suurendamine ja keskkonnahoidliku innovatsiooni edendamine, keskkonnamõju hindamise ja selle tõhusa maandamise ning keskkonnaseire tagamine, tõhusa tööstusheite ja kemikaalipoliitika tagamine, jäätmekäitluse korraldamine tõhusalt ja vastavalt jäätmehierarhiale, maapõueressursside säästlik ja jätkusuutlik uurimine ning kasutamine. Eesmärki aitavad oma teenuste kaudu saavutada: Keskkonnaministeerium, Keskkonnaamet, Keskkonnaagentuur ja Keskkonnaministeeriumi Infotehnoloogiakeskus.

Möödikud	Tegelik täitmine			Sihttasemed	
	2019	2020	2021	2021	2022
Aheraine taaskasutamine, %	60	100	100 (2020)	40	40
Põlevkiviõli tootmise energeetiline efektiivsus, %	81	79	79 (2020)	76	76
Plastpakendi teke inimese kohta, kg	43	43 (2019)	43 (2019)	49	42
Sisemajanduse koguprodukti (SKP) kasvuprotsent suhtena olmejäätmete tekke kasvuprotsenti	2,56	2,48	2,48 (2020)	2,57	2,57
Keskkonnakaupade ja - teenuste sektori toodang, mln eurot	3141,7 (2018)	3408 (2019)	3408 (2019)	2654,4	2720,8

Tegevus 2.1. Ressursitõhususe suurendamine ja keskkonnahoidliku innovatsiooni edendamine

Eesmärk: lisandväärtus ressursikasutuse suhtes kasvab, ettevõtted pakuvad rohkem keskkonnahoidlikke tooteid-teenuseid ning kasutavad vabatahtlikke keskkonnahoidu tõendavaid ja tõhustavaid meetmeid.

Tegevuse kirjeldus: Eesmärgi täitmiseks toetatakse keskkonnakorraldus- ja ringmajanduspoliitika kujundamise ja rakendamise ettevõtluse üleminekut ressursitõhusale ringmajandusele ja saastamise vähenemist, korraldatakse keskkonnatasude deklareerimist, väljastatakse ökomärgiseid ning Euroopa Liidu keskkonnajuhtimis- ja keskkonnaauditseerimissüsteemi (EMAS) tunnustusi ning arendatakse keskkonnahoidlike riigihangete kriteeriume nende laiemaks rakendamiseks avalikus sektoris. Eesmärki aitavad oma teenuste kaudu saavutada: Keskkonnaministeerium, Keskkonnaagentuur, Keskkonnaamet ja Keskkonnaministeeriumi Infotehnoloogiakeskus.

Möödikud	Tegelik täitmine			Sihttasemed	
	2019	2020	2021	2021	2022
Keskkonnahoidlike riigihangete mahu % riigihangete mahust kokku %	5,8 (2016)	17	17 (2020)	20	25
Ressursitõhususe meetmest investeringuteks saanud ettevõtete arv	22	62	122	75	110

Planeeritud tegevuste täitmise analüüs

Meede 2. Ringmajanduse korraldamine

Tegevus 2.1 Ressursitõhususe suurendamine ja keskkonnahoidliku innovatsiooni edendamine

- Valmis Technopolise poolt tehtud ringmajanduse uuring eri sektorite ringmajanduse potentsiaalset. Selle järelduste ja laiemalt ringmajanduse printsiipide strateegilise kujundamise jaoks alustati **ringmajanduse valge raamatu** koostamisega (ühiskondlik kokkulepe ringmajanduse osas). See valmib 2022. Loodi kõiki ministeeriume ja Riigikantseleid hõlmav ringmajanduse nõuandev juhtrühm ning seda toetav laiapähejaline ekspertkogu. Käivitus Norra EMP programm ringmajanduse edendamiseks suunatud tegevuste elluviimiseks, mida rakendab Keskkonnaagentuur.
- Kehtestati keskkonnaministri määrus **keskkonnahoidlike hangete** korraldamiseks 4 valdkonna jaoks (mööbel, puhastustooted ja -teenused, kontori IT seadmed, koopia- ja joonestuspaber). Järgmiste valdkondade osas on ettepanek RHS-i muutmiseks tehtud (volitusnorm). Keskkonnahoidlike maanteesõidukite avalike hangete direktiivi ülevõtmiseks algatati juhendi koostamine, et lihtsustada seotud KOV-del ja riigi omandis asutustel enda hangete planeerimist. (Eesti 2035).
- **Ressursitõhususe meetmes** tehti viimased otsused eelmisel EL perioodil, 2021. aasta lõpuks on toetatud 182 projekti mahuga 67,5 mln € (kogumaksumus ca 200 mln €). 2021. a lõppes 60 projekti.
- Paralleelselt käib uute rahastusvahendite (RRF, SF) planeerimine, lähiaastatel on plaanis oluliselt vahendeid ringmajandusse suunata (ca 125 mln €). Valdkonnad on ringmajanduspõhiste tootmis- ja tarbimismudelite kasutuselevõtt, laiendatud ressursitõhususe kasv (ka teenindusteetevõtetele), jäätmete liigiti kogumise infrastruktuur, ringlussevõtu võimekuse tõstmine ja ohutu materjaliringluse tagamine,

jäätmetekke vähendamine ning korduskasutuse kasv, läbivalt ka digitaalsete arengutega.

- Rohepöörde jaoks vajalike vahendite analüüs jätkus kogu KeM haldusala jaoks, et selle osas teha otsused 2022. a I pooles. Jätkub ka laiem rohepöörde jätkusuutliku rahastamise analüüs, sh iga ministeeriumi haldusala võtmes. Kestliku rahastuse põhimõtete rakendamise edendamise osas algas keskkonnakestlike investeeringute edendamise projekt Eestis, koostöös Läti, Euroopa Komisjoni, EBRD, KPMG jt teiste partneritega.
- Algas EL uue **mullastrateegia** osas lähtekohtade koostamine, kuna välja on tulemas õiguslik algatus kogu valdkonna regulatsiooni osas. Valdkond hõlmati ka uue keskkonnavaldkonna arengukava koostamisse eraldi suunana.
- 2021. aastal deklareerisid ettevõtted Eestis **keskkonnatasusid** – kaevandamise, jäätmete kõrvaldamise, õhu või vee saastamise või vee erikasutusõiguse tasu, kokku ligi 89 miljonit eurot, mida on ligi 33 miljonit eurot enam kui 2020. aastal.

Valdkonna peamised kitsaskohad

- Eesti seadusandluses ei ole ringmajanduse põhimõtteid kirjeldatud, puudulik teave ning nõuded tekitavad segadust ning ettevõtted kardavad seaduse vastu eksida.
- KOVide teadlikkus ringmajanduse võimalustest vajab tõstmist. Kohalike omavalitsuste roll teadlikkuse tõstmisel on kriitilise tähtsusega kohalike kogukondade (sh ettevõtjate, tarbijate) harimisel.

Tegevus 2.2. Keskkonnamõju hindamise ja selle tõhusa maandamise tagamine

Eesmärk: oluline keskkonnamõju (KMH ja KSH) on hinnatud ja tagatud vastavus keskkonnaeesmärkidele, rakendatakse leevendusmeetmeid.

Tegevuse kirjeldus: Eesmärgi saavutamiseks rakendatakse keskkonnamõju tõhusa maandamise meetmeid, kooskõlastatakse planeeringuid ja projekte, otsustatakse KMH/KSH algatamise vajalikkuse üle ning antakse sellekohaseid seisukohti, menetletakse keskkonnavastutuse juhtumeid. Eesmärki aitavad oma teenuste kaudu saavutada: Keskkonnaministeerium, Keskkonnaamet ja Keskkonnaministeeriumi Infotehnoloogiakeskus.

Möödikud	Tegelik täitmine			Sihttasemed	
	2019	2020	2021	2021	2022
KMH/KSH juhtumite arv, mille puhul on selgunud prognoosimata või alaprognoositud keskkonnamõju	-	-	0	0	0

Planeeritud tegevuste täitmise analüüs

Meede 2. Ringmajanduse korraldamine

Tegevus 2.2 Keskkonnamõju hindamise ja selle tõhusa maandamise tagamine

- 2021. a jätkusid paljude suurprojektide KMH menetlused (nt Rail Balticu raudtee trassilõikude KMH-d, meretuuleparkide projektid). Esitati mitu riigi eriplaneeringu algatamise taotlust, samas tehti algust mitme kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu menetlusega. Mitmed ministriumid, sh Keskkonnaministeerium, on algatanud strateegiliste planeerimisdokumentide koostamise ja KSH menetlused – Keskkonnavaldkonna arengukava aastani 2030, Riigi jäätmekava 2022-2028 ja Metsanduse arengukava 2030. 2021. a laekus naaberriikidelt kokku kuus piiriülese KMH/KSH teadet. 2021. a andis Keskkonnaministeerium välja ühe uue KMH juhteksperdi litsentsi ning pikendas kolme olemasoleva litsentsi kehtivust.

Valdkonna peamised kitsaskohad

- Käimasolevate menetluste kiirendamiseks ja üha lisanduvate menetluste asjatundlikuks läbiviimiseks puudub valitsemisalal võimekus – ametnike ei ole piisavalt ning konkurentsivõimetust töötasust ning ülekoormusest tingituna vahetuvad inimesed tihti ning sellistes tingimustes ei ole võimalik tagada enam piisavat ekspertiisi, sujuvaid menetlusi, rääkimata lisanduva töökoormuse, ekspertiisi ja tempoga toime tulemisest.
- Keskkonnaministeerium tellis 2020. a analüüsi selle kohta, mida saaks ning peaks keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduses (KeHJS) muutma, et mõjude hindamise protsessi kiiremaks ning tõhusamaks muuta, näiteks lühendada menetlustähtaegu ning leevendada nõudeid juhteksperdile. Seni on KeHJS-e muutmise jäänud inimressursi puuduse taha. Ministeeriumis tegeleb mõjuhindamise valdkonnaga 2 inimest, kelle aeg kulub arendustega seotud KSH või KMH menetlustele ning mahuka õigusloomepaketi kokkupanekuks ei jagu tööaega. Seadusemuudatuste läbiviimiseks on vähemalt seadusemuudatuse algatamiseks, menetluse läbiviimiseks selle jõustumiseni vajalik luua täiendav ametikoht, mis vastutaks õigusloome protsessi vedamise eest.
- Peamine koormus rohepöörde energeetika valdkonna arengu kiirendamisel langeb Keskkonnaametile. Oluliselt on kasvanud uute arenduste ja uute kasutuselevõetavate tehnoloogiate maht, näidetenä: arendused merel, hüdroakumulatsioonil põhinev salvestus, energiakäitiste veevõtt, vee taaskasutus, jahutusvee kasutuse tehnoloogilised muudatused, soojuspuurkaevude kiirendatud menetlus, veekaitse riskide hindamine kasutusest väljas olevate alade (vanad karjäärid) energeetikaprojektide tarvis, uute tehnoloogiate loastamine.
- Oluliselt on kasvanud ja veelgi kasvamas arendustega seotud planeeringute menetlused, sh KMH ja KSH ja Natura mõjude hindamine, täiendavalt on koormuse kasv seotud käimasolevate üldplaneeringute muutmisega, et ka kohalikul tasandil taastuenergia kasutuselevõtu ning energiapuuduse küsimused lahendada.

Tegevus 2.3. Tõhusa tööstusheite ja kemikaalipoliitika tagamine

Eesmärk: tööstusheite- ja kemikaalipoliitika on kujundatud selliselt, et on saavutatud keskkonna kui terviku kaitse.

Tegevuse kirjeldus: Eesmärgi saavutamiseks kujundatakse tööstusheite ja kemikaalipoliitikat, koostatakse ja esitatakse rahvusvahelisi aruandeid, korraldatakse riigi poolt suletud prügilate järelhooldust ja -seiret, töötatakse välja ühtse keskkonnaloa kontseptsioon, teostatakse riiklikku järelevalvet, antakse

keskkonnakomplekslube. Eesmärki aitavad oma teenuste kaudu saavutada: Keskkonnaministeerium, Keskkonnaamet ja Keskkonnaministeeriumi Infotehnoloogiakeskus.

Möödikud	Tegelik täitmine			Sihttasemed	
	2019	2020	2021	2021	2022
Taaskasutatud põlevkivituha osakaal kogutekkest	2,4	1,8	1,8 (2020)	4,5	4,5
CO2 eriheidde väljastatud summaarse elektrienergia ja koostootmisel soojusenergia suhtes (tCO2/GWhe+th)	1154	1204	1204 (2020)	1186	1186
PVT-le vastavus keskkonnakompleksloa kohustusega käitistes (%)	86	90	90 (2020)	91	100

Planeeritud tegevuste täitmise analüüs

Meede 2. Ringmajanduse korraldamine

Tegevus 2.3. Tõhusa tööstusheite ja kemikaalipoliitika tagamine

- Rohelise kokkuleppega seati eesmärk vaadata läbi suurte tööstuskäitiste põhjustatud reostusega seotud ELi meetmed, sh tööstusheite direktiiv, et vaadata õigusaktide valdkondlikku ulatust ja võimalust need viia täielikult kooskõlla kliima-, energia- ja ringmajanduspoliitikaga, samal ajal tagades tööstussektorite rolli säilimine ELi keskkonna parandamisel. 2021. aasta alguses koostas KeM Eesti seoses avaliku konsultatsiooniga esmased seisukohad erinevate võimalike tööstusheite direktiivi muudatuste kohta, kuid tegelik muudatuste pakett ja läbirääkimised algavad 2022. aastal.
- Eestis on kaks põlevkivitööstust käsitlevat PVT dokumenti. Järeldused Eesti põlevkiviõli tootmise parima võimaliku tehnika kirjelduse põhjal on kehtestatud keskkonnaministri 17.12.2013 käskkirjaga nr 1-2/13/1200. PVT-järeldusi vaadatakse perioodiliselt üle ning kehtiva PVT-järelduste koostamise ajal oli ENEFIT-280 alles kujunemisjärgustehnoloogia, kuid nüüd on see juba üks parimast võimalikust tehnoloogiast ning PVT viitedokumenti ja järeldusi tuleb vastavalt muuta. Varem oli plaanis anda välja eraldiseisev põlevkivitööstuse jäätmete PVT, kuid mõistlikum on käsitleda tekkivaid jäätmeid juba olemas olevate dokumentide koosseisus. PVT-järelduste läbivaatamiseks on kokku kutsutud töörühm, kelle ülesandeks on osaleda ja panustada oma valdkonna piires alusuuringu lähteülesande koostamisse, uuringu vahearuannete ja lõpparuannete ülevaatamisse.
- PVT-le vastavus keskkonnakompleksloa kohustusega käitistes (%), kavandatud eesmärk 91% praktiliset täideti, tegelik tase 90%. Meil on käitised, kes on tööstusheite seadusest tulenevalt saanud lubatud erandi korras leebemad nõuded kui PVT-s (ei vasta PVT-le), kellel on tegevuskava (vastavad olemasolevale, aga mitte uuele PVT-le ning peavad nõuded ette antud tähtajaks täitma) ja on käitised, kelle olemasolev olukord PVT-le ei vasta.

- 2020. a võttis KeM eesmärgiks keskkonnakaitselubade süsteemi korrastada ning alustas 2021. a süsteemi paremaks toimeks projektiga "Keskkonnakaitseluba 3.0". Uue keskkonnakaitselubade korralduse loomise väljatöötamiskavatsus (VTK) on tähtajaga detsember 2022. a osa ka Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammist perioodil 2021-2023. Mai 2021 kuni veebruar 2022 olid protsessi juurde kaasatud välised konsultandid, kes toetasid "Keskkonnakaitseluba 3.0" projektijuhti projekti struktureerimisel ja teenusdisaini põhimõtete juurutamisega protsessi läbiviimisel (luua teenused kasutajakeskselt). 2021. a töötati "Keskkonnakaitseluba 3.0" pika visiooni loomisel paralleelselt kiirete muudatuste nimel, et tõsta kiiremini Keskkonnaameti võimekust piiratud ressursside tingimustes neile seatud ülesannete kõrgetasemeliseks täitmiseks. (VVTP ja Eesti 2035)
- Keskkonnaameti põhilised teenused on seotud keskkonnakaitselubade väljastamisega, mis läbivad mitut programmi tegevust (tööstusheide, jäätmekäitlus, õhukvaliteet, kiirgus, veekeskkond, maapõu). Klientide ja ametnike säästva ressursikasutuse huvides rakendatakse võimaluse korral mahukate keskkonnalubade asemel vähem ressurssinõudvaid registreeringuid. Uudse nähtusena käivitus 2021. aastal registreeringu automaatne väljastamine. Ressursipuudus ongi põhiline probleem, millega kokku puutuda tuleb ja mis raskendab ka loamenetluse tähtaegades püsimist; sellest hoolimata suudetakse 78% komplekslubadest ja 96% keskkonnalubadest välja anda tähtaegselt. Loataotlemise teenuste juures on oluliseks eesmärgiks klientide rahulolu teenusega. See on 2021. aastal märgatavalt tõusnud.
- Klientide rahulolu keskkonnaloa taotlemisel:

	2020	2021	muutus
Süsteemi kasutusmugavus	7,4	7,6	+0,2
Pöördumiste lahendamise kvaliteet	8,1	8,5	+0,4
Automaatregistreeringute teenus	-	7,2	-
Soovitusindeks	19%	27%	+8%

- Vesinikutehnoloogia näol on tegemist tehnoloogiaga, millega ei kaasne saasteainete heidet keskkonda. Sellise tehnoloogia kasutuselevõtmine oleks keskkonnakvaliteeti silmas pidades suur samm null-saaste eesmärkide suunas. Kuna tegemist on siiski uudse ja majanduslikult kuluka ettevõtmisega tellis 2020. a KeM koostöös MKMi ja Riigikantseleiga uuringu „Eesti vesinikuressursside kasutuselevõtu analüüs“, mis valmis 2021.a juunis. Rohevesiniku väärtusahela ülesehitamiseks ühistranspordisektoris, otsustati eraldada 5 mln eurot toetust pilootprojektile 2021. a lõpus. Laiemalt väärtusahelate ülesehitamiseks transpordis või tööstuses, on ettevalmistamisel toetusmeede 50 mln ulatuses EL taaste- ja vastupidavusrahasust. 2022.a jaanuaris otsustas valitsus põhimõtteliselt toetada ka kolme Eesti ettevõtte osalemist Euroopale strateegiliselt oluliste vesiniku väärtusahelate rajamiseks IPCEI raamistikus (*Important Projects for Common European Interest*), mille eesmärgiks on tugevdada ELi strateegilist tehnoloogilist sõltumatust ja kus Eesti ettevõtted osalevad salvestustehnoloogiate arendamisel. (Eesti 2035)
- Kohtla-Järve ja Kiviõli tööstusjäätmete ja poolkoksi prügila järelhooldus ja -seire ning nõrgvee ja saastatud sademevee käitlemine on toimunud planeeritult.
- Kemikaalipoliitika kujundamisel on KeMi eesmärgiks riigisisesele tagada tõhus ja süsteemselt toimiv koostöö ja töökorraldus kemikaalivaldkonnas. Valdkonna töökorralduse ja kitsaskohtade kaardistamiseks ning nende parandamise võimaluste leidmiseks telliti uuring „Kemikaalivaldkonna töö tõhusama korraldamise kontseptsiooni väljatöötamine ning

analüüs ja ettepanekud pädevuste ja seonduvate tegevuste optimaalsemaks jaotuseks". Kahjuks uuring ebaõnnestus, lähteülesannet täpsustati ja 2022.a alguses telliti uus uuring, mh eesmärgiga valdkond süsteemselt kaardistada.

- Taaskasutatud põlevkivituha osakaal kogutekkest jäi kavandatud sihttasemele alla, sihttase 4,5%, tegelik tase oli 2020.a 1,8%. Tuha taaskasutust on enamasti takistanud tuha omaduste muutlikkus ning sideaineliste omaduste vähenemine. Lendtuha on varasemalt peamiselt kasutatud mullaparandajana või lisandina tsemenditootmises. Lendtuha kasutamine on vähenenud, kuna Narva elektrijaamades toimunud tehnoloogiliste muudatuste tõttu (keevkiht kateldele üleminek) on lendtuha omadused muutunud.
- CO₂ eriheidde väljastatud summaarse elektrienergia ja koostootmisel soojusenergia suhtes aastal 2020 suurenes, tegelik tase oli 1204, sihttase 1186 t_{CO2}/GW_{he+th}. Saab järeldada, kui palju CO₂-te tekib sõltuvalt kasutatud kütustest ja saadud energia hulgast. Näitaja annab hinnangu, kui palju CO₂ tekkis vastavalt kasutatud kütustele (lisaks põlevkivile ka biokütus, uttegaas ja turvas) ning saadud elektri- ja soojusenergia koguse suhtes.

Valdkonna peamised kitsaskohad

Keskkonnaministeeriumi eelarvesse on jäänud riigi kohustused seoses Vaivara ohtlike jäätmete käitluskeskuse ja Kiviõli, Kukruse ning Kohtla-Järve tööstuspärandiga. Kogu Eesti vajadusi teenindav ohtlike jäätmete käitluskeskus vajab laiendamist ning hooldust, samuti peab pidevalt tegelema järelhoolduse ning -seirega juba suletud poolkoksi ja tööstusjäätmete prügilatel. Kaasnevad kulud on aasta aastalt kasvanud ning täiendavaid vahendeid Keskkonnaministeeriumile eraldatud ei ole.

Tegevus 2.4. Jäätmekäitluse korraldamine tõhusalt ja vastavalt jäätmehierarhiale

Eesmärk: efektiivne ja innovaatiline jäätmekäitlus, mis vastab jäätmehierarhiale.

Tegevuse kirjeldus: Eesmärgi saavutamiseks kujundatakse jäätmekäitlusega seotud poliitikat, antakse jäätmelube, tehakse analüüse, koostatakse ja esitatakse aruandeid, korraldatakse jätkuvalt riigiomandis maalt jäätmete koristamist, teostatakse riiklikku järelevalvet. Eesmärki aitavad oma teenuste kaudu saavutada: Keskkonnaministeerium, Keskkonnaamet, Keskkonnaagentuur ja Keskkonnaministeeriumi Infotehnoloogiakeskus.

Möödikud	Tegelik täitmine			Sihttasemed	
	2019	2020	2021	2021	2022
Liigiti kogutavate jäätmete osakaal olmejäätmete kogutekkest	44	42	42 (2020)	46	48

Planeeritud tegevuste täitmise analüüs

Meede 2. Ringmajanduse korraldamine

Tegevus 2.4. Jäätmekäitluse korraldamine tõhusalt ja vastavalt jäätmehierarhiale

- 2021. aasta maikuu jõustunud pakendi- ja jäätmeseaduse muudatused, millega võeti lõplikult üle 3 valdkondlikku direktiivi.
- 2021.a juunis saatis Keskkonnaministeerium teistele ministeeriumitele kooskõlastamiseks ja huvigruppidele arvamuse avaldamiseks jäätme-, pakendi- ja tubakaseaduse muutmise seaduse eelnõu, millega võetakse Eesti õigusesse üle nn ühekordse plasti direktiiv.
- Sügisel saatis Keskkonnaministeerium teistele ministeeriumitele kooskõlastamiseks ja huvigruppidele arvamuse avaldamiseks keskkonnatasude seaduse ja pakendiseaduse muutmise seaduse eelnõu, millega soovitakse tõsta ladestustasusid ning kehtestada uus saastetasu – ringlusse võtmata plastpakendijäätmete saastetasu.
- 2021. aasta sügisel valmis Maailmapanga poolt koostatud Eesti jäätmevaldkonna tervikanalüüs, mis pakkus lahendusi, kuidas saavutada olmejäätmete ringlussevõtu sihtarvud. Uuringu järelduste ja soovituste pinnalt on ettevalmistamisel jäätmeseaduse VTK.
- Alustati jäätmekava uuendamise ja algatati riigi jäätmekava 2022-2028 KSH protsess. Hetkeseisuga on kinnitatud KSH programm ning kavandatakse hanget KSH aruande koostamiseks. (Eesti 2035)
- 2021. aasta novembris saadeti kooskõlastamisele jäätmeseaduse eelnõu, millega täpsustatakse tagatist ning tootjavastutust puudutavaid sätteid.
- Jäätmete liigiti kogumise soodustamiseks toetati 31 kohaliku omavalitsust biojäätmete kompostrite ja konteinerite ostuks kokku 1,475 miljoni euroga. Toetuse abil soetatakse kokku 7864 kompostrit ja 3728 konteinerit.
- Ohtlike jäätmete valdkonna riigi korralduslikku poolt haldava Vaivara ohtlike jäätmete käitluskeskuse puhul tagati uus operaator ja algatati nii kompleksi uus detailplaneering, selle jaoks vajalik keskkonnamõjude strateegiline hindamine kui ka uute ladestamise kärgede jaoks vajalik eelprojekteerimine. Sellega kaasneb kompleksi tegevusplaan, mis valmib 2022.

Valdkonna peamised kitsaskohad

- Jäätmete ke on suurenenud, madal olmejäätmete liigiti kogumine.
- Vähene jäätmete ringlusse võtmine, lisaks vähene kehtestatud lakkamise kriteeriumide rakendamine.
- Jäätmevaldkonna taristu arendamine toimub projektipõhiselt, puudub terviklik vaade.
- Puuduvad reaalses jäätmekäitluse andmed, st andmete ajakohasus ei ole piisav.

Tegevus 2.5. Maapõueressursside säästlik ja jätkusuutlik uurimine ning kasutamine

Eesmärk: maapõueressursid on kasutatud säästlikult ja jätkusuutlikult.

Tegevuse kirjeldus: Eesmärgi saavutamiseks kujundatakse maapõue kaitse ja kasutamise poliitikat, koostatakse maavarade maakondlikud teemaplaneeringud, antakse maavara kaevandamisega seotud lube, samuti geoloogiliste uuringute, kivimi, kaevisse või katendiga seotud lube, teostatakse riiklikku järelevalvet. Eesmärki aitavad oma teenuste kaudu saavutada: Keskkonnaministeerium, Keskkonnaamet ja Keskkonnaministeeriumi Infotehnoloogiakeskus.

Möödikud	Tegelik täitmine			Sihttasemed	
	2019	2020	2021	2021	2022

Maapõuest väljatud põlevkivivaru tonni kohta välja pumbatud vee kogus	11	13	13 (2020)	14	14
Allmaakaevandamise kao osakaal kaevandatud ja kasutuskõlbmatuks muudetud põlevkivivarust, %	27,2	28,1	27,4	29,2	29,2

Planeeritud tegevuste täitmise analüüs

Meede 2. Ringmajanduse korraldamine

Tegevus 2.5. Maapõueressursside säästlik ja jätkusuutlik uurimine ning kasutamine

- „Põlevkivi kasutamise riikliku arengukava 2016–2030“ osas on ette valmistatud arengukava viie rakendamisaasta tulemuste analüüs, mis esitatakse 2022. a kevadel Vabariigi Valitsusele heakskiitmiseks. Analüüsis on leitud, et põlevkivitööstus on muutunud: kaevandamise mahud on oluliselt vähenenud ning põlevkivi kasutatakse elektri- ja soojusenergia tootmise asemel rohkem õlitootmiseks. Arenguperspektiivi nähakse põlevkivikeemial.
- Põlevkivi kasutamise riiklikus arengukavas 2016–2030 seatud eesmärkide elluviimiseks on 2021.a analüüsitud valdkonna eesmärgid. Põlevkivijäätmete osas taaskasutati põlevkivi aherainet enam kui 100% selle tekkest, kasutati ka varasemalt ladustatud aherainet ning ületati oluliselt eesmärki 40%. Põlevkivi aherainet on taaskasutatud peamiselt täitematerjalina päikesepargi ja motomäe rajamisel või kaevandusalade korrastamisel, aga ka võttes ringlusse, tootes sellest killustikku väiksemate teede ja sadamate ehituseks. Taaskasutusvõimalused sõltuvad aheraine kvaliteedist, mis varieerub piirkonnast sõltuvalt suurel määral, seetõttu osades ettevõtetes ei ole aherainet halva kvaliteedi tõttu killustiku tootmiseks kasutatud. Teede ehitusnõuded on vaja üle vaadata, et teede ehitusel oleks võimalik rohkem kasutada aherainest toodetud killustikku
- Maapõuest väljatud põlevkivivaru tonni kohta välja pumbatud vee kogus⁵ oli aastal 2020 13 m³/t, mis on sihttasemest 14 m³/t madalam. Kuigi vastav mõjunäitaja on püsinud seatud eesmärgist madalam, on iga-aastane kaevandustest väljapumbatud vee kogus olnud siiski suur, keskmiselt 165 mln m³ aastas ning seda mõjutab nii kaevanduste pindala suurenemine kui ka sademete hulk.
- Allmaakaevandamise kao osakaal kaevandatud ja kasutuskõlbmatuks muudetud põlevkivivarust oli 2021.a 27,4% ning sellega on püsitud eesmärgis, hoida kadude osakaal alla 29,2%.
- Põlevkivitööstuse pärandmõjude vähendamiseks tehti suures mahus ettevalmistavaid tegevusi põlevkivi altkaevandatud alade varingute likvideerimise- ja kahjude hüvitamise meetmete kavandamiseks. Koostatud on kaevanduskahjude menetlemise määruse kavand. 2021.a lõpus valmis EKIF OÜ uuringuaruanne "Endistel põlevkivialadel asuvatele hoonetele kaevandamisega põhjustatud kahjustuste hindamine". Uuring annab infot altkaevandatud aladel paiknevate hoonete ja kinnistute seisukorra kohta ja aitab teha otsuseid kahjude hüvitamise meetmete kujundamisel.
- Koostöös KIKga on valminud eelarve kasutamise plaan ja ajakava kaevandamise tõttu tekkinud probleemide ja kahjude likvideerimiseks (põlevkivi kaevanduse varinguakude

⁵ arvestatakse väljapumbatud vee kogust viie eelneva aasta keskmisena, et arvesse võtta eri aastate sademetest tulenevat muutlikkust

korrastamine, Maardu fosforiidikaevandusest tingitud liigvee probleem, sulgemata uuringupuuraugud, Kukruse puistangu järelseire, Ubja kaevandusala stabiilsuse hinnang).

- Keskkonnaministeeriumi jaoks on jätkuvalt väga oluliseks teemaks maavarade maakondlikud teemaplaneeringud, mille koostamise eesmärgiks on kaevandamise valdkonnas riiklike strateegiliste maakasutusprioriteetide seadmine. 2021.a detsembris algatas Vabariigi Valitsus (VV) Harju maakonna maavarade teemaplaneeringu. VV-le on 2021. a esitatud memorandum, milles on analüüsitud vajadust algatada ka Rapla ja Pärnu maakondade maavarade teemaplaneeringute koostamine. Keskkonnaministeerium esitab Rapla ja Pärnu maakondade maavarade teemaplaneeringute algatamise taotluse Rahandusministeeriumile 1. juuliks 2022.a. Planeeringutega seotud tegevused jätkuvad 2022. aastal ning Keskkonnaministeerium panustab Rahandusministeeriumi poolt korraldatava teemaplaneeringu koostamisse ja KSH algatamisse. (Eesti 2035)
- Mahajäetud ehitusmaavarade karjäärade korrastamise ja korrastamise tagamise osas viidi juba 2020.a läbi täiendavad analüüsid, täpsustati alustabeleid ning tegevused jätkuvad 2022. aastal. Seejuures kavandatakse taotleda rahastust mahajäetud karjäärade korrastamiseks ning tehakse koostööd Rail Baltic projektimeeskonnaga ja ettevõtetega karjäärilade korrastamiseks. 2021. a korrastati kokku 6 mahajäetud karjääri.
- 2021.a tehti ettevalmistavaid tegevusi maapõueseaduse muutmise (MaaPS) eelnõu koostamiseks. MaaPS-i muudetakse eelkõige seaduse rakendamisel ilmnunud puuduste kõrvaldamiseks. Täpsustatakse või täiendatakse sätete sõnastust, et tagada üldine õigusselgus ja sätetest ühene arusaadavus.
- 2021.a alustati koostöös Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumiga „Maapõuepoliitika põhialused aastani 2050“ nelja aastase perioodi aruande koostamist. Aruanne on huvigruppidele saadetud kooskõlastamisele ja 2022. a on kavandatud esitada aruanne Vabariigi Valitsusele.

2.3.3. Meede 3. Merekeskkonna ja vee kaitse ning kasutus

Meede 3. Merekeskkonna ja vee kaitse ning kasutus

Eesmärk: saavutatud ning säilitatud on merekeskkonna ja pinnavee ning põhjavee hea seisund ning inimestele on tagatud taskukohane ja kvaliteetne veeteenus.

Meetme kirjeldus: Meede jaguneb kaheks tegevuseks: merekeskkonna kaitse suunamine ja vee säästliku kasutamise edendamine, pinna ja põhjavee kaitse ning veeteenuse osutamise tagamine. Eesmärki aitavad oma teenuste kaudu saavutada: Keskkonnaministeerium, Keskkonnaamet, Keskkonnaagentuur ja Keskkonnaministeeriumi Infotehnoloogiakeskus.

Möödikud	Tegelik täitmine			Sihttasemed	
	2019	2020	2021	2021	2022
Mere meetmekava täitmise määr	65	70	80	80	100
Eesti mereala seisund toitainete alusel väljaspool rannikuveekogumeid (ER)	1,23	ei vähene	ei vähene	väheneb	väheneb
Mereprügi sisaldus meres on vähenenud	50	50	75	75	75
Keskmine veeteenuse hind ja selle osa leibkonna keskmisest sissetulekust ei ületa 2,5%	jah	jah	jah	jah	Jah
Reovee kogumise ja puhastamise osas nõuetele vastavate üle 2000 ie koormusega reoveekogumisalade osakaal, %	96,5	96,5	96,5 (2020)	98	100

Tegevus 3.1. Merekeskkonna kaitse suunamine

Eesmärk: merekeskkonna kaitseks on rahvusvahelised lepped jõustatud, rahvusvahelised kohustused täidetud, see tagab merekeskkonna kaitse Eestis ja väljaspool Eesti jurisdiktsiooni olevatel merealadel.

Tegevuse kirjeldus: Eesmärgi saavutamiseks kujundatakse poliitikat ja rakendatakse meetmeid mere uurimiseks ning töötatakse välja meetmeid merekeskkonna seisundi parandamiseks, koostatakse ja esitatakse rahvusvahelisi aruandeid, kooskõlastatakse reostustõrjeplaan, antakse vee erikasutuslube ning lube mereuringuteks Eesti merealal. Eesmärki aitavad oma teenuste kaudu saavutada: Keskkonnaministeerium, Keskkonnaagentuur ja Keskkonnaministeeriumi Infotehnoloogiakeskus.

Möödikud	Tegelik täitmine			Sihttasemed	
	2019	2020	2021	2021	2022
Maismaalt merre jõudvate saasteainete hulk on vähenenud	28187 t N-üld/a; 568 P-üld t/a	ei	ei	jah	jah

Planeeritud tegevuste täitmise analüüs

Meede 3. Merekeskkonna ja vee kaitse ning kasutus

Tegevus 3.1. Merekeskkonna kaitse suunamine

- 2021. aastal valmis ja võeti vastu kõikide Läänemere riikide ühine tegevuskava Läänemere kaitseks. Regionaalne plaan sisaldab 199 tegevust Läänemere seisundi parandamiseks kuni aastani 2030.
- Seoses aasta alguses tekkinud segadusega selles osas, mida laevad merel teha tohivad või ei tohi ning lähtuvalt suurest tähelepanust seoses nafta ja ohtlike ainete käitlemisele merel, otsustati keskkonnaohutuse eesmärgil karmistada nõudeid laevadele ankrualadel ohtlike ja kahjulike ainete käitlemiseks ning suunata need tegevused merel ohutumasse kohta. (Eesti 2035)
- 2021. aastal lõppes kaks rahvusvahelist uuringuprojekti, mille käigus selgitasime võimalusi meres leiduvate vetikate ja randa uhutavate rannaheidiste mitmekesisemaks kasutamiseks, seda nii ringmajanduse toetamiseks kui ka keskkonnaseisundi parandamiseks. Teadlastega koostöös andsime omapoolse sisendi ja viisime lõpuni ÜRO algatatud maailmamere seisundi hindamise, mille käigus kirjeldati ära peamised ning kõige enam murettekitavamad suundumused merekeskkonna seisundis.
- 2021. aastal jõudis lõpuni ka Eesti ühinemine meritsi veetavate ohtlike ja kahjulike ainete konventsiooniga. Konventsioon tagab Eestile ligipääsu rahvusvahelisele hüvitiste süsteemile Eesti merealal toimuvate reostusõnnetuste tagajärjel tekkinud keskkonnakahjude hüvitamiseks.
- Üle pika aja toimus 2021. aastal mitu naftase eluslooduse pääste koolitust, kus koolitati nii pääste korraldajaid, päästjaid kui ka ametnikke päästeolukordade paremaks kavandamiseks Eestis.

Valdkonna peamised kitsaskohad

Meremeetmekavadega planeeritakse samuti mitmeid erinevaid ja üksteist täiendavaid meetmeid, sh nii uurimuslikke kui praktilisi. Näiteks: kalade kudealade ja rändeteede seisundi parendamine, asurkondade turgutamine ja kaitsemeetmete ajakohastamine; kaaspüügi vähendamise ja vältimise tehnoloogiate rakendamine liikide kaitseks Läänemeres; merepõhja terviklikkuse häirimise või hävitamise kompensatsioonimeetmete väljatöötamine; sinimajanduse arendusprojektide KMH ja opereerimisaegse seire miinimumnõuete paketi koostamine ja rakendamine; Väikese väina maanteetammi avade rajamine veevahetuse parandamiseks ja väina avamiseks kalade rändeteena; reostustõrje võimekuse tõstmine läbi uue reostustõrje (nafta ja teised ohtlikud kemikaalid) võimekusega poi- ja uurimislaeva projekteerimise ja ehitamise; sademevee ja heitvee töötlemine mikroplasti koguste vähendamiseks jpt.

Tegevus 3.2. Vee säästliku kasutamise edendamine, pinna ja põhjavee kaitse ning veeteenuse osutamise tagamine

Eesmärk: vee kasutamine ja kaitse on korraldatud viisil, mis tagab veekogumite hea seisundi saavutamise ja säilitamise ning tagab inimestele kvaliteetse joogivee ja taskukohase veeteenuse.

Tegevuse kirjeldus: Eesmärgi saavutamiseks kavandatakse muu hulgas meetmeid veekogumite hea seisundi saavutamiseks, sh põllumajandusliku hajukoormuse vähendamiseks, ja ühisveevärgi ja -

kanalisatsiooni teenuse tagamiseks ning korraldatakse nende rakendamist, määratakse reoveekogumisalad, hinnatakse ja kehtestatakse põhjaveelarud ning korrastatakse jääkreostusobjekte. Töötatakse välja visioon, kuidas riik peab tulevikus kujundama ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse osutamise poliitikat, et teenuse toimepidevus oleks tagatud, korraldatakse veemajandusega seotud tegevustes kvalifikatsiooni taotlemist, antakse veelube, hinnatakse veekogumite seisundeid ja koormusi, koostatakse ja esitatakse rahvusvahelisi aruandeid, teostatakse riiklikku järelevalvet. Eesmärki aitavad oma teenuste kaudu saavutada: Keskkonnaministeerium, Keskkonnaamet, Keskkonnaagentuur ja Keskkonnaministeeriumi Infotehnoloogiakeskus.

Möödikud	Tegelik täitmine			Sihttasemed	
	2019	2020	2021	2021	2022
Ühiskanalisatsiooniga liitunud elanike osakaal	83,5	83	83 (2020)	83	83
NTA põhjavee seirepunktide protsent, kus nitraatiooni sisaldus ületab 40 mg/l ei suurene või väheneb	28	37,6	Ei/ 37,6 (2020)	Jah / <37,6	Jah / <37,6

Planeeritud tegevuste täitmise analüüs

Meede 3. Merekeskkonna ja vee kaitse ning kasutus

Tegevus 3.2. Vee säästliku kasutamise edendamine, pinna ja põhjavee kaitse ning veeteenuse osutamise tagamine

- 2020. a käivitus OECD tegemisel ja Euroopa Komisjoni rahastusel ja Keskkonnaministeeriumi tellimisel **vee-ettevõtete konsolideerimise analüüs**, et välja töötada jätkusuutlikku vee-ettevõtluse kontseptsioon, et vähendada sektori sõltuvust riigitoetustest. Projekti valmimine on kavandatud 2022. a suveks, kust tulevad ettepanekud, kuidas ÜVVK valdkonda edasi tuleks arendada. (Eesti 2035)
- 2021. a. lõpetati Eesti kõige reostunumaks veekoguks loetud **Kroodi oja jääkreostuse ohutustamise** tööd, mis annab selge panuse Eesti vete seisundi parandamisele. Kroodi oja settetiikidest kaevati välja ja puhastati termilise töötlemise teel ca 52 000 m³ naftasaadustega saastunud muda. Keskjooksul rajati 1,2 km ulatuses uut ojasängi. Alamjooksult kaevati välja ca reostunud pinnast ja setteid. Pärast tööde lõpetamist tehakse 50 aasta jooksul põhja- ja pinnavee seiret, mis annab infot jääkreostuse ohutustamise tõhususe kohta. Seiretulemused näitavad Kroodi oja keskkonnaseisundi paranemist.
- Põllumajandustootmisest pärineva reostuse mõju vähendamiseks pinna- ja põhjavees kinnitati ka **nitraaditundliku ala (NTA) tegevuskava aastateks 2021-2024**, mille rakendamine on äärmiselt oluline, kuna veeseireandmed näitavad NTA piirkonnas põhjavee seisundi halvenemist.
- 2022. aastal on kavas kinnitada veemajanduskavad Eesti vete hea seisundi saavutamiseks aastaks 2027. Kavasid tuleb hakata ka koheselt rakendama. Samas on näha, et reostuse vähendamist ja vete seisundi parandamise meetmete rakendamist takistab ressursside puudus, puudu on nii inimesi kui ka rahalisi vahendeid uuringuteks ja teadus-arendustegevusteks ning investeeringuteks. Eesti 2035 üheks eesmärgiks on veereostuse vähendamine, elurikkuse säilitamine ja liikide seisundi parandamine.

- 2021. aastal said valmis pinnavee ja põhjavee kaitse korraldamiseks kolmanda perioodi (2022-2027) veemajanduskavade ja teise perioodi (2022-2027) üleujutusega seotud riskide maandamiskavade eelnõud ning need pandi 31.12.2021 avalikule väljapanekule.
- 2021. aastal võeti vastu Riigikogus veeseaduse muudatus **põllumajandusvaldkonnas bürokraatia vähendamiseks** nii põllumeestele kui ka Keskkonnaametile. Seaduse muudatuse tulemusena kadus põllumeestel vedelsõnniku laotamisplaani ja karjatamise teatise esitamise kohustus. Esimene puudutas ligikaudu 40 Eesti suuremat piimakarja- ja seakasvatajat. Veekaitsevööndis karjatamise kohta on aastas esitatud Keskkonnaametile ca 300 teatist.
- 2021. a uuendati keskkonnaministri määrusega kehtestatud veekeskonna seisundi hindamiseks kasutatavate ja seisundi parandamiseks või säilitamiseks kavandatavate meetmete planeerimisel aluseks võetavate ohtlike ainete nimistut ja ainete keskkonna kvaliteedi piirväärtusi.
- 2021 aastal jätkus **LIFE IP CleanEST projekti** elluviimine, mh valmis 2021. aastal Soolikaoja sisekoormuse uuring ning paigaldati Rakveres Soolikaojale nitraadi absorbeerimiseks hakkepuidufiltrid ja taimtervendamise eesmärgil tehissaared.
- 2021. a **atesteeriti kokku 176 veeproovivõtjat** heit- ja reovee, reoveesette, pinnavee, joogivee või merevee valdkondades.
- 2021. a hinnati ja **kehtestati põhjaveevarud seitsmel põhjaveevaruga alal**. Põhjaveevarud kehtestati keskkonnaministri käskkirjade alusel Narva ja Narva-Jõesuu, Sillamäe, Estonia kaevanduse ja Narva karjääri, Järvakandi Klaasitehase ja aleviku, Paide Tere AS, Lüganuse valla ja Valio Eesti AS Laeva Meierei põhjaveevaruga aladel kokku 16 920 m³ ööpäevas joogivee ja tootmisvee otstarbel kasutamiseks. Kõik põhjaveevarude hindamiseks koostatud hüdrogeoloogilised uuringud vaadati läbi kuuel põhjaveekomisjoni istungil.
- 2021. a. eraldati Sihtasutuse Keskkonnainvesteeringute Keskus (KIK) keskkonnaprogrammist toetuseid 25 veevaldkonna projektile toetuste kogumahuga 5,08 miljonit eurot. Toetuste tulemusel saavad nõuetekohase reoveepuhastuse kokku 4510 inimest ja nõuetekohane joogiveevarustus tagatakse 2879 inimesele. Viiel jääkreostusobjektile, millest üks asub riigimaal, viiakse pinnas vastavusse ohtlike ainete sisalduse piirarvudega. Euroopa Ühtekuuluvusfondist rahastatud suurematest veemajandustaristu projektidest jõudis 2021. a lõpule Türisalu ühisveevärgi ja kanalisatsiooni projekt, mille käigus ehitati Türisalu ja Keila-Joa asulates välja ühisveevärgi- ja -kanalisatsioon kõigile piirkonnas seni teenusega varustamata elanikele (rajati 1001 uut liitumispunkti). Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooniga liitumise toetusvooru kinnistustisest liitumiste väljaehitamiseks (eraisikute ÜVK voor) eelarve oli 17,3 mln eurot, millest 2021. a lõpuks oli rahastamisotsuseid tehtud 16,2 mln euro ulatuses ning väljamakseid 15,4 mln euro ulatuses. Samas uuel struktuurivahendite perioodil ühisveevärgi ja kanalisatsiooni valdkonda enam ei rahastata, kuigi valdkonna toetuse vajadus aastas on vähemalt 20 mln eurot. (Eesti 2035)

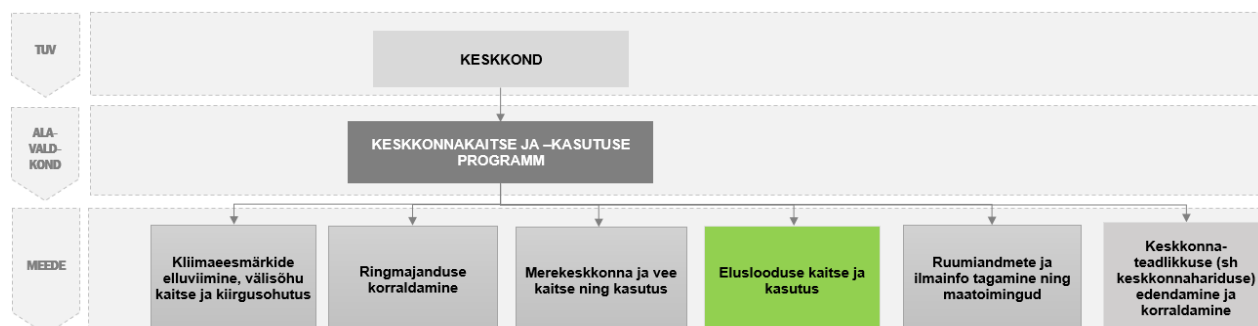
Valdkonna peamised kitsaskohad

- **Veemajanduskavadega** koos koostatakse meetmeprogramm, kus planeeritakse meetmed iga mitteheas seisundis põhjavee- ja pinnaveekogumi kohta. Eestis on 744 pinnaveekogumit ja 31 põhjaveekogumit, neist mitteheas seisundis on 358 pinnavee- ja 8 põhjaveekogumit. Meetmed on oma olemuselt põhimeetmed ehk õigusaktidega kehtestatud nõuded,

piirangud, kohustused (sh riigiasutuste nõ põhitöö) ja täiendavad ehk vabatahtlikud meetmed.

- Meetmeprogrammis on väga palju erinevaid meetmeid, nagu näiteks: meetmed põllumajandusest pärinevate toidainetega saastamise vähendamiseks, meetmed saastatud alade puhastamiseks, veekogu pikkisuunalise terviklikkuse parandamine (nt kalapääsude rajamine, vanade paisude lammutamine, elupaikade ja kudealade taastamine), joogivee kaitsemeetmed (nt kaitsetsoonide, puhvertsoonide loomine jne), uuringud, teadmistebaasi täiustamine ebatäpsuste vähendamiseks jne.
- Meetmete planeerimise aluseks olnud seose loomine veekogumile avalduva koormuse ja veekogumi mittehea seisundi elemendi vahel ning neile vastavate meetmete planeerimine koosmõjus ja erinevate osapoolte abil nende elluviimine. Kogu meetmeprogrammi maksumus on ca 650 MEUR, millest kate puudu ca 165 MEUR. KeM haldusala osa sellest (aastateks 2023-2026) on ca 25,55 MEUR, millest kate on puudu ca 12,5 MEUR.
- Näiteid vajalikest meetmetest:
 - **Uuringud** sisaldavad seire ja seisundihinnangute metoodikate arendamist, veekogumite tunnuste üle vaatamist, põhjavee uuringuid, õigusaktide muutmiseks vajalikke uuringuid, VMK järgmise perioodi alusuuringuid ja VMK koostamist.
 - **Tehnilised** meetmed sisaldavad põhjavee reostusriski kujutavate kasutuseta kaevude likvideerimist, veekogumite tervendamiseks seotud meetmeid ja jääkreostusobjektide ohutustamist.
 - **Süsteemiarendused käsitlevad** jääkreostusobjektide andmebaasi andmete kvaliteedi parandamist ja kättesaadavuse tõhustamist, põhjavee kaitseks vajalike ruumiandmete kättesaadavaks tegemine, mudelite uuendamist jms.
 - **Veeseireprogrammist uurimusseire uuringutest** on KeM vastutuses ohtlike ainete seotud uuringute korraldamine.
- Varasemalt on Euroopa Liidu toetustel olnud suur roll keskkonnakaitseliste tegevuste, eeskätt ühisveevärgi- ja kanalisatsioonitaristu ehitamise ja rekonstrueerimise rahastamisel, millesse on investeeritud viimasel kümnendil üle miljardi euro. Selle tulemusel on joogi- ja reoveetaristu väga paljudes Eesti piirkondades heas korras ning veeteenus inimestele taskukohane. Paraku suudavad täna Eestis toetusteta majandada vaid 3-4 vee-ettevõtet, kes teenivad suuremaid linnu. Kui tahame, et veeteenus oleks kestlik ja kättesaadav mõistliku hinnaga ka 10 või 20 aasta pärast, siis tuleb jätkata veemajandustaristu toetamisega ja seda ka väiksemates asulates. Samuti tuleb maksimaalselt kasutusse võtta juba väljaehitatud taristu ning toetada inimesi ühisveevärgiga liitumisel – nii tagame laiema tarbijateringi, kes teenuse eest maksab, aga ka olemasolevate seadmete töökindluse ning -efektiivsuse.

2.3.4. Meede 4. Eluslooduse kaitse ja kasutus

Meede 4. Eluslooduse kaitse ja kasutus

Eesmärk: liigid ja elupaigad on soodsas seisundis, maastikud on mitmekesised ning metsa majandatakse jätkusuutlikult.

Meetme kirjeldus: Meede jaguneb kolmeks tegevuseks: liikide ja elupaikade soodsa seisundi ning maastike mitmekesisuse tagamine, metsanduse arengu suunamine ja jahinduse arengu suunamine. Eesmärki aitavad oma teenuste kaudu saavutada: Keskkonnaministeerium, Keskkonnaamet, Keskkonnaagentuur ja Keskkonnaministeeriumi Infotehnoloogiakeskus.

Möödikud	Tegelik täitmine			Sihttasemed	
	2019	2020	2021	2021	2022
Asjakohaste kaitsekorralduskavadega kaetud Natura loodusalade osakaal (% pindalast)	86	84	86	vähemalt 86	vähemalt 86
I kaitsekategooria ja muude ohustatud liikide kaetuse % tegevuskavaga	56	56	66	57	65
Metsanduse arengu suunamise eesmärgid on kokku lepitud	jah	ei	ei	jah	jah
Pikas perspektiivis kasutatakse puitu kui taastuvat loodusressurssi puidutööstuses ning energeetikas kuni juurdekasvu ulatuses	jah	jah	jah	jah	jah
Metsade uuendamise osakaal uuendusraiate mahust, %	56,3	61	65	vähemalt 50	vähemalt 50
Suurkiskjate populatsioonide reguleerimiseks on seatud küttemahud suurkiskjate kaitse ja ohjamise kava eesmärkide järgi	jah	jah	jah	jah	jah

Tegevus 4.1. Liikide ja elupaikade soodsa seisundi ning maastike mitmekesisuse tagamine

Eesmärk: liikide ja elupaikade soodne seisund ning maastike mitmekesisus on tagatud, nii et elupaigad toimivad ühtse ökoloogilise võrgustikuna ja elurikkuse poolt pakutavad ökosüsteemiteenused on jätkusuutlikud.

Tegevuse kirjeldus: Eesmärgi saavutamiseks kujundatakse ja rakendatakse looduskaitsepoliitikat, kavandatakse meetmeid liikide ja elupaikade soodsa seisundi ja maastike mitmekesisuse saavutamiseks muutuva kliima tingimustes ning korraldatakse nende rakendamist sh taastatakse elupaiku, tõrjutakse võõrliike jm, tehakse eluslooduse rakendusuuringuid, koostatakse ja esitatakse rahvusvahelisi aruandeid, võetakse loodusväärtusi riikliku kaitse alla, koostatakse tegevuskavasid ja kaitsekorralduskavasid (sh üle-euroopalise loodusväärtuste võrgustiku Natura 2000 kaitse tõhusaks korraldamiseks), antakse lube ohustatud liikidega legaalseks kaubitsemiseks, antakse looduskaitse piirangutega seotud kooskõlastusi ja lube, teostatakse riiklikku järelevalvet, jagatakse looduskaitseteavet, arendatakse ökosüsteemiteenuste kaardistamise hindamise ja taastamise süsteemi jm. Eesmärki aitavad oma teenuste kaudu saavutada: Keskkonnaministeerium, Keskkonnaamet, Keskkonnaagentuur ja Keskkonnaministeeriumi Infotehnoloogiakeskus.

Möödikud	Tegelik täitmine			Sihttasemed	
	2019	2020	2021	2021	2022
Hoolduses olevate poollooduslike koosluste pindala (ha)	35 600	37 770	42 000	41 000	43 000
Liigikavade I ja II prioriteedi tegevuste täitmine (%)	85	85	88	90	90
Kaitsekorralduskavade vahehindamine (aastas vahehindatavate kavade % kõigist kavadest)	1	7	0	15	20
Taastatavate elupaikade pindala aastas	4900	5000	4600	4000	4000

Planeeritud tegevuste täitmise analüüs

Meede 4. Eluslooduse kaitse ja kasutus

Tegevus 4.1. Liikide ja elupaikade soodsa seisundi ning maastike mitmekesisuse tagamine

- Keskkonnavaldkonna arengukava (KEVAD) koostamise raames alustati looduskaitse strateegiliste eesmärkide ja tegevuste kokkuleppimist järgmiseks aastakümneks. VV kiitis heaks looduskaitse arengukava aastani 2020 lõpparuande. LIFE IP projekt *ForEst&FarmLand*, Loodusrikas Eesti on edukalt käivitunud. Käivitus keskkonnaministeeriumi haldusala loodusinfot keskselt kajastav loodusveeb <https://loodusveeb.ee/et>. Eesti osales aktiivselt rahvusvahelises looduskaitsekoostöös. Vabariigi valituses kinnitati 11 kaitse-eeskirja. Kinnitati keskkonnaministri määrused 2 maakonna üksikobjektide kaitse alla võtmise kohta. Moodustati või uuendati 14 liigi püsielupaigad. Asjakohaste kaitsekorralduskavadega on kaetud 86% Natura loodusaladest. I kaitsekategooria ja muude ohustatud liikide tegevuskavaga kaetus on 66%. (Eesti 2035)

- Uuendati p randniitude tegevuskava, alustati soode tegevuskava uuendamisega. Alustatud on märgade metsade tegevuskava koostamist. Valminud on rohevõrgustiku toimimise anal us, sh kaardiandmestikud. Andmed võimaldavad saada esmase ülevaate võimalikest halvenenud sidususega aladest ja aitavad planeerida rohevõrgustikku. ELME projekti raames on käivitunud looduse hüvede rahalise v artuse arvestamine.
- 2021. a hooldati toetuste abil üle Eesti 39 450 ha p randniitude ning taastamises oli ca 3000 ha niite. Pärandniitude hooldamiseks valmis 6 infrastruktuuriobjekti, mis tagab ligip asu 246 ha p randniitude hooldamiseks. Sooelupaikade ja metsise elupaikade seisundi parandamiseks taastati looduslähedane veere im 7 soosalal (sh 4 madalsoos) ning 1 j aksoos kokku ca 2500 hektaril. Lisaks lõppesid 2021. aastal suured märgalade taastamise LIFE projektid: LIFE *Mires, Estonia*, Soode kaitse ja taastamine 6 soosalal kokku 5800 ha ning LIFE *Peat restore*, Madalsoo taastamine Suursoo-Leidissoos 3340 ha. Natura 2000 erametsatoetust maksti 4823 taotlejale pindalale 65 880 ha. Alustati uute *ex-situ* meetmete rakendamisega ebap rlikarbi seisundi parandamiseks.
- 2021. aastal alustati uue loodusvaatluste nutirakenduse loomisega, mille sisuline arendus sai valmis aasta lõpuks ning avalikkusele tehakse see kättesaadavaks 2022. aasta algul. Nutirakendus on loodud kõigile looduss pradele, kes soovivad oma vaatlusi salvestada ning jagada.  pi p hifunktsionaalsuseks on interaktiivne vaatlusankeet, mille kaudu andmed edastatakse Eesti Looduse Infosüsteemi (EELIS). Valminud LVA  pp on v artuslik abivahend vabatahtlike kaasamiseks elurikkuse seiresse ning lisaks on see vajalik spetsialistidele, kes saavad läbi nutirakenduse liigiandmed otse süsteemi edastada.
- Ühtekuuluvusfondi meetme raames on kaitsealuste liikide ja elupaikade säilitamiseks ning taastamiseks 2021. a jooksul tehtud kokku väljamakseid 5 miljoni euro ulatuses. Kokku on lõpetatud 154 projekti kogusummas 23,8 miljonit eurot. Kõikide perioodi jooksul teostatud tegevuste abil on seisundi parandamiseks toetust saanud elupaikade kogupindala 9184 hektarit ning soetatud, rajatud ja rekonstrueeritud objektide arv seoses kaitstavate liikide või elupaikadega on 2324, elupaiku on inventeeritud 88 070 ha.

Valdkonna peamised kitsaskohad

- Peamised probleemid, mis takistavad eesmärgi saavutamist on vajalike finants- ja inimressursside puudus, looduskaitseandmeid haldava EELISe arendusprojekt ei ole käivitunud piisavalt edukalt, kaitse-eeskirjade uuendamise menetlused ei ole liikunud piisava kiirusega, looduskaitseeaduse regulatsioonide täpsustamise menetlus venib.
- Elurikkuse kaitseks on olulised rahalised puuduj agid nii uurimuslike kui praktiliste meetmete elluviimiseks, lisaks on vajalik täiendavate toetuste ja kompensatsioonide maksmine eramaaomanikele või koosluste hooldajatele.
- 2027. aastaks on hoolduses olevate poollooduslike koosluste hooldamise pindalaliseks eesmärgiks 50 000 ha, mis tähendab täiendava 9000 ha taastamist perioodil 2022-2027. Sel aastal muudetakse loodushoiutoetuste m arust ja suurendatakse hektarihinda PLKde taastamisel ning see hakkab kujunema riigihanke käigus. Praegused tasum arad ega süsteem ei soosi PLKde pindala hüppelist tõusu, mis on vajalik Natura eesmärkide täitmiseks, samuti on süsteemi kohmakas hallata. Täiendavalt peaks 2027 eesmärgi täitmiseks taastama seega 3760 ha PLKsid, mille jaoks raha aga ei ole.
- Looma tekitatud kahjude h vitamise kogumaht on viimastel aastatel olnud tõusutrendis: 2016 maksti kokku välja hüvitisi 620413  , 2017 – 498352  , 2018 – 662276  , 2019 – 812718   ja 2021 juba ca 1mln   ulatuses. Kasvutrend on peamiselt põhjustatud

rändlindude (haned, lagled, sookured) tekitatud kahjustuste pidevast kasvamisest, kiskjakahjude arvu kasvust ning loomakahjude ennetustööde kulutuste hüvitamise mahu kasvust. Lisameetmena on vajalik läbi viia uuring hanede heidutusjahi mõjust, et saada hinnang pilootprojektide toimivusest.

- Elupaigatüüpide kaitse moodustab olulise osa looduskaitse korraldamisest, on kesksel kohal kaitse-eeskirjades, kaitsekorralduskavades, elupaikade tegevuskavades, taastamisel, mõju hindamisel, eelarve koostamisel, strateegilisel planeerimisel jm. Oluline on kaardiandmestikus korrastada elupaikade kiht, et lahendada geoandmete puudused ning tarkandmete puudujäägid, mis tagavad täpsed ja usaldusväärsed hinnangud ja andmed.

Tegevus 4.2. Metsanduse arengu suunamine

Eesmärk: metsade tootlikkus ja elujõulisus ning metsade mitmekesine, tõhus ja jätkusuutlik kasutamine on tagatud.

Tegevuse kirjeldus: Eesmärgi saavutamiseks kujundatakse ja rakendatakse metsapoliitikat, antakse vääriselupaiga väljavaliku eksperdi tunnistusi, teostatakse riiklikku järelevalvet, peetakse metsaressursi ja geenireservimetsade arvestust, antakse metsakorraldajate kutsetunnistusi ja metsakorraldustööde tegevuslube, avaldatakse metsastatistika, metsateatiseid registreeritakse riiklikus metsaregistris, sõlmitakse erametsaomanikega vääriselupaiga kaitselepinguid, sertifitseeritakse metsapuude seemneid ja metsataimi jm. Eesmärki aitavad oma teenuste kaudu saavutada: Keskkonnaministeerium, Keskkonnaamet, Keskkonnaagentuur ja Keskkonnaministeeriumi Infotehnoloogiakeskus.

Möödikud	Tegelik täitmine			Sihttasemed	
	2019	2020	2021	2021	2022
Geenireservimetsade pindala (ha)	2206	2206	2206	2876	2206
Riigimetsamaa pindala osakaal maismaapindalast, %	26	26	25,2	Vähemalt 20	Vähemalt 20

Planeeritud tegevuste täitmise analüüs

Meede 4. Eluslooduse kaitse ja kasutus

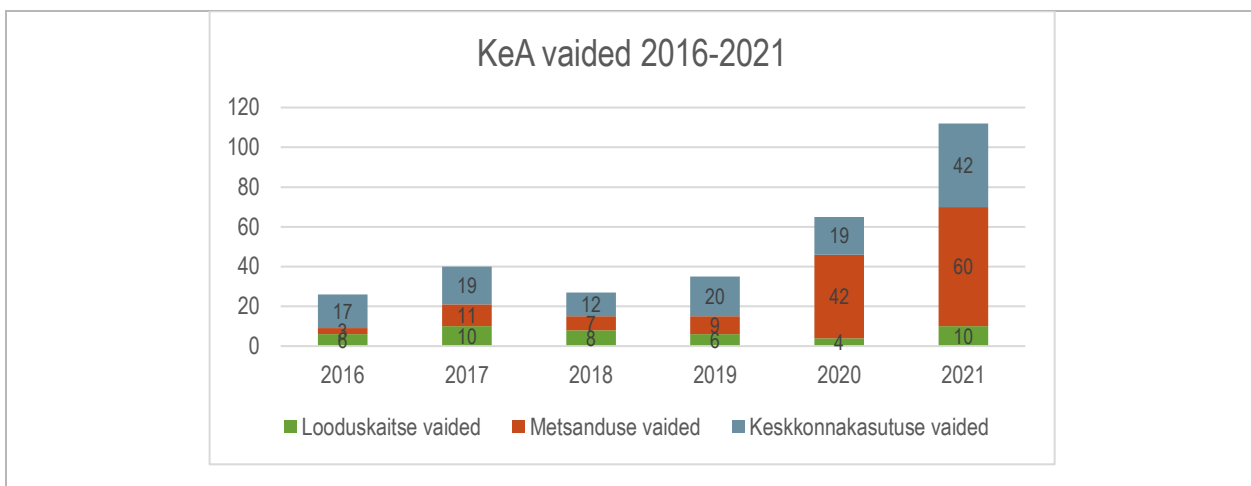
Tegevus 4.2. Metsanduse arengu suunamine

- Detsembris 2021 tunnistati nõuetele vastavaks Metsanduse arengukava aastani 2030 keskkonnamõju strateegilise hindamise programm ning valmistati ette keskkonnamõju strateegilise hindamise ja muude oluliste mõjude strateegilise hindamise aruande koostamise hange.
- Novembris 2021 esitati Vabariigi Valitsusele riigi- ja erametsas vääriselupaikade tegevuskava aastateks 2021-2023. Samuti esitati VVle vääriselupaikade inventeerimise vaheülevaade.
- Eesti seisukohtade ettevalmistamine Euroopa Komisjoni teatise „Uus Euroopa Liidu metsastrateegia aastani 2030“ kohta. Vabariigi Valitsus kiitis 28.10.2021 heaks Eesti seisukohad teatisele.

- Osaleti „Eesmärk 55“ seisukohtade ettevalmistamisel LULUCF sektori osas.
- Muudeti keskkonnaministri 27.12.2006. a määrust nr 88 „Metsa majandamise eeskiri“, võimaldades sanitaarkorras raiuda püünispuudena metsa jäetavaid puid ning metsa uuenuks lugemisel võetakse arvesse edaspidi ka harilik pärn.
- Koostati metsapuude seemnemajanduse tegevuskava aastani 2030.
- Kinnitati keskkonnaministri 17.11.2021.a määrusega nr 51 riigimetsa majandajatele uuendusraie optimaalne pindala.
- Valmistati ette metsaseaduse ja planeerimisseaduse täiendamise eelnõu ning esitati eelnõude infosüsteemi.
- Valmistati ette keskkonnaministri 14. aprilli 2014. a määruse nr 10 „Erametsanduse toetuse andmise alused, taotluse kohta esitatavad nõuded, toetuse taotlemise ja taotluse menetlemise kord, taotluse hindamise alused ning toetuse tagasinõudmise kord“ muutmise eelnõu, et võimaldada maksta toetust väljaspool Naturat asuvatele piiranguvööndi omanikele.
- 2021. aastal sai rahastusotsuse perioodiks 2022-2024 Tallinna Tehnikaülikooli ForestValue projekt, mille eesmärgiks on välja töötada puitehituse täiustatud elutsükli kuluarvestuse uuenduslikud meetodid. ForestValue taotlusvoor toetab projekte, mis loovad teadmisi edendamaks metsade ja metsaressursside parimat võimalikku kasutamist ühiskonna huvides teel kliimanetraalse ringmajanduse ja jätkusuutliku ühiskonna poole.
- Geenireservi metsade pindala on vähenendatud põhjusel, et mitmed alad ei vasta täna geenireservmetsade majandamise põhimõtetele. 2021. aastal viidi läbi koostöös Eesti Maaülikooliga täiendavate võimalike geenireservmetsade alade leidmine looduses.

Valdkonna peamised kitsaskohad

- Vajalik on täiendav kaasfinantseerimine ÜPP strateegiakava 2023 - 2027 sekkumise „Elurikkuse soodustamine Natura 2000 erametsades“ eelarve suurendamiseks. Eelarve suurendamine on vajalik, et kõik erametsaomanikud, kellel on metsaraie keelatud, sh piiranguvööndites ja hoiualadel, saaksid võrdsetel alustel toetust. Lisaks on arvestatud, et toetusmäär tõuseb 110-lt eurolt 134 euroni, kuna toetusmäär on olnud muutumatu aastast 2008.
- Vääriselupaiku võivad välja valida isikud, kes on läbinud koolituse ja saanud vastava tunnistuse. Spetsialistide koolituse läbiviimiseks puuduvad praegu vahendid, mistõttu inventariseerimised venivad ja on kitsa inimesteringi hallata. Täiendavalt on vajalik teha inventariseerimist ning maksta hüvitist piirangutega VEP omanikele. Vahendid selleks puuduvad.
- Metsanduse korraldamist raskendab ühiskondlik tundlikkus neil teemadel – metsateatiste vaided on alates 2020.a mahukaim vaideliik ning see tendents jätkus ka 2021.a, kui vaidlustati kokku 8069 metsateatist.

Tegevus 4.3. Jahinduse arengu suunamine

Eesmärk: jahilukiliikide mitmekesisus ning elupaikade ja liikide vahelise ökoloogilise tasakaalu säilitamine on tagatud.

Tegevuse kirjeldus: Eesmärgi saavutamiseks kujundatakse ja rakendatakse jahinduspoliitikat, antakse jahinduse valdkonna lube ja jahipiirkonna kasutusõiguse lube, teostatakse riiklikku järelevalvet jm. Eesmärki aitavad oma teenuste kaudu saavutada: Keskkonnaministeerium, Keskkonnaamet, Keskkonnaagentuur ja Keskkonnaministeeriumi Infotehnoloogiakeskus.

Möödikud	Tegelik täitmine			Sihttasemed	
	2019	2020	2021	2021	2022
Hundipesakondade arv sügisese loenduse põhjal, tk	25	26-30	24-26	15-25	15-25

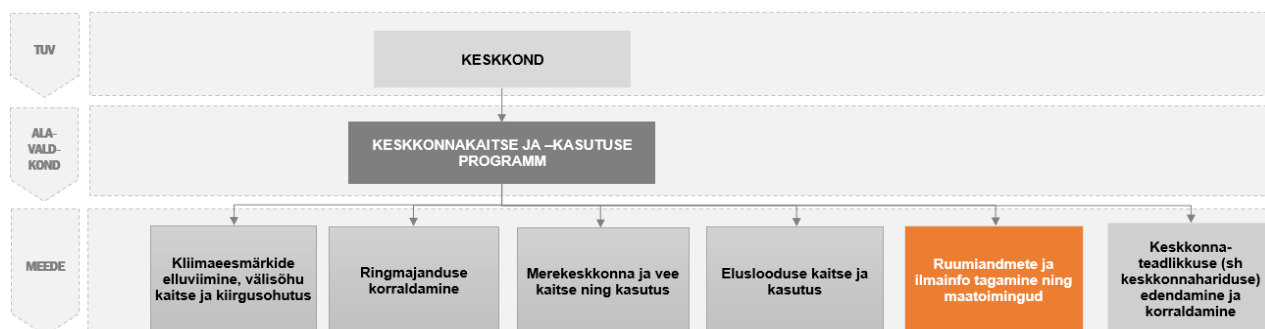
Planeeritud tegevuste täitmise analüüs

Meede 4. Eluslooduse kaitse ja kasutus

Tegevus 4.3. Jahinduse arengu suunamine

- Koostati kopra, suurkiskjate ja hanede kaitse- ja ohjamiskava.
- Paberivaba jahinduse edendamiseks loodud infosüsteemid METSIS ja JAHIS on kasutuses.
- Ulukite alternatiivsete seiremetoodikate arendamiseks lõppes tehisintellekti SF projekt „Liigituvastustarkvara tehnoloogilise lahenduse analüüs ja töötava tehnilise lahenduse prototüüp“. Projekt oli edukas ning lõppes tähtaegselt. Projekti tulemusena loodi tehisintellekt, mis suudaks rajakaamerate fotodelt tuvastada liike (eesmärgiks oli prototüübile õpetada selgeks metskits ja nugis, kuid juba prototüübi arendamise raames õpetati masinale rohkem loomi), määrata nende asukohad ning arvutada asukoha muutuste põhjal teekonnad ja liikumiskiirused. Lisaks on oluline välja tuua, et analüüsi käigus suudab tehisintellekt eristada rajakaamerate fotodest tühjad pildid, mis vähendab olulisel määral käsitööd piltide läbitöötamisel.

2.3.5. Meede 5. Ruumiandmete ja ilmainfo tagamine ning maatoimingud

Meede 5. Ruumiandmete ja ilmainfo tagamine ning maatoimingud

Eesmärk: kvaliteetsete ruumiandmete ja ilmainfo kättesaadavus on tagatud ning maatoimingud on otstarbekalt läbiviidud.

Meetme kirjeldus: Meede jaguneb kolmeks tegevuseks: maatoimingute korraldamine, ruumiandmete hõivamine, analüüsimine ja kättesaadavaks tegemine ning meteoroloogiliste andmete hõivamine, ilmaprognooside ja hoiatuste koostamine ning sihtrühmadele kättesaadavaks tegemine. Eesmärki aitavad oma teenuste kaudu saavutada: Keskkonnaministeerium, Maa-amet, Keskkonnaagentuur ja Keskkonnaministeeriumi Infotehnoloogiakeskus.

Möödikud	Tegelik täitmine			Sihttasemed	
	2019	2020	2021	2021	2022
Valitsemise eesmärgiga maade osakaal, %	96	93	98	100*	100*
Registrisse kantud osa Eesti maismaa territooriumist, %	99,4	99,96	99,9	99,9	100
Maakatastris oleva informatsiooni täielikkus, %	82	85	90	90	95
Klientide rahulolu Maa-ameti kaardirakenduste ja teenustega, %	82	83	85	84	85
Meteoroloogilist (sh hoiatused) infot kasutavate sihtrühmade rahulolu	4,4	4,7	4,5	4,6	4,7
Seirevõrgu (meteojaamade) automatiseeritus, %	96	96	96	96	96
Hoiatuste õigustuvus	95	93,5	99,5	97	98

*Metoodika muudatus

Tegevus 5.1. Maatoimingute korraldamine

Eesmärk: riigil on läbipaistev maapoliitika, mis tagab maa otstarbeka, säästliku ja heaperemeheliku haldamise.

Tegevuse kirjeldus: Eesmärgi saavutamiseks kujundatakse ja rakendatakse riigi maapoliitikat ning korraldatakse riigi maatoiminguid, sh viiakse läbi maareform, peetakse maa arvestust, korraldatakse riigile maa omandamist jm. Eesmärki aitavad oma teenuste kaudu saavutada: Keskkonnaministeerium, Maa-amet ja Keskkonnaministeeriumi Infotehnoloogiakeskus.

Möödikud	Tegelik täitmine			Sihttasemed	
	2019	2020	2021	2021	2022
Reformitud maaüksuste arv aastas	5100	26 978	5400	5000	3200
Maa-ameti hallata olev riigimaa (kinnisasjade) arv	22 600	22 600	24 000	28 700	19 000

Planeeritud tegevuste täitmise analüüs

Meede 5. Ruumiandmete ja ilmainfo tagamine ning maatoimingud

Tegevus 5.1. Maatoimingute korraldamine

- Riigi maatoimingud hõlmavad maareformi elluviimist, riigile maa omandamist ja riigi maakorraldust ning riigimaa haldamist, seal hulgas kasutusse andmist ja võõrandamist, maade arvestuse pidamist ning planeeringutele ja ehitusprojektidele seisukohtade andmist.
- 2021. aasta oli riigi maatoimingute menetluste maht järgmine:
 - maa erastamine - 1020 lepingut, sh 626 riba erastamist;
 - riigimaale hoonestusõiguse seadmine - 29 lepingut ja 27 sundhoonestusõigust;
 - riigimaa kasutusvaldusesse andmine – 7 lepingut;
 - maa munitsipaalomandisse andmine – 3568 maaüksust;
 - maa riigi omandisse jätmine - MA peadirektori korraldusega 1491 maaüksust, MA ettevalmistatud eelnõu alusel keskkonnaministri käskkirjaga 148 maaüksust;
 - riigimaa kasutusvaldusesse andmine – sõlmiti 335 kasutusvalduse pikendamise lepingut;
 - vormistati 518 kasutusvaldusega koormatud maa võõrandamise otsust, võõrandati 482 kasutusvalduses olevat kinnistut summas 17,24 miljonit eurot;
 - riigimaade hooldamiseks sõlmiti 63 hankelepingut;
 - kaevandamisloa alusel esitatud taotluse põhjal sõlmiti 18 uut lepingut 24 maaüksuse kohta, muudeti 47 maaüksuse lepingut ning lõpetati 7 maaüksuse lepingut;
 - otsustuskorras võõrandamiseks sõlmiti 31 lepingut 52 kinnisasja kohta;
 - tehnorajatiste rajamiseks ja omamiseks sõlmiti 102 lepingut 121 kinnisasja osas ning anti 92 nõusolekut 111 reformimata maaüksuse osas;
 - juurdepääsu tagamiseks sõlmiti 79 lepingut 87 kinnisasja osas (reaalservituut).
- 2021. aastal võõrandati enampakkumisel 300 kinnisasja summas 11,13 miljonit eurot. Enampakkumise tulemusena sõlmiti 588 uut põllumaarendilepingut rendituluga kokku 0,96 miljonit eurot.

- 2021. aastal oli riigi maapoliitika kujundamiseks ja rakendamiseks vajalike õigusaktide menetluste maht järgmine:
 - Menetletud õigustloovate aktide arv – osalemine 5 erinevas õigusloome algatuses
 - Riigimaa valdkonnas antud seisukohtade arv – 163 seisukohta
 - Riigimaa valdkonnas antud haldusaktide arv – 197 haldusakti
 - Menetletud maakonna-, üld- ja eriplaneeringute arv – 56 ametlikku seisukohta
- Koostöös Rahandusministeeriumiga ja Maa-ametiga viidi läbi maa korralise hindamise seaduse ja maamaksuseaduse eelnõu menetlust ning **alustati maa korralise hindamise metoodika väljatöötamist**. Osaleti aktiivselt kohalike omavalitsuste poolt uuendatavate üldplaneeringute menetlustes.
- Osaleti Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammi 2019-2023 tegevustes seoses kohalikele omavalitsustele maa üleandmise lihtsustamisega, kinnistutele juurdepääsu tagamisega ning riigile kuuluva maa võõrandamise reguleerimisega.
- 2021. aastal **valmis Keskkonnamaja põhiprojekt** ning väljastati ehitusluba.
- Maareformi käigus on munitsipaalomandisse antud valdav osa KOV-idele vajalikest maadest;
- Rail Baltica projekti raames viidi lõpule 149 kinnisasja menetlus, neist 11 riigi maakorralduse teel.

Valdkonna peamised kitsaskohad

Maareformi osas ei ole selgunud kõikide maade munitsipaalomandisse andmise vajadus ja osade menetluste lõpule viimist takistavad eraisikute huvidega maade reformimise probleemid (nt perspektiivse eramaa ja munitsipaalmaa ühise piiri määramine on takerdunud KOV või eraisiku tegevusetuse tõttu).

Tegevus 5.2. Ruumiandmete hõivamine, analüüsimine ja kättesaadavaks tegemine

Eesmärk: ühiskond on varustatud ajakohaste ja kvaliteetsete ruumiandmete ja -teenustega.

Tegevuse kirjeldus: Eesmärgi saavutamiseks hõivatakse topograafilisi andmeid sh hallatakse Eesti topograafia andmekogu, mis on aluseks ruumiandmetele teistes riiklikes registrites, koostatakse olulisi topograafilisi kaarte, hallatakse geodeetilisi, geoloogilisi, aadressi- ja kohanimeandmeid, peetakse maakatastrit, analüüsitakse ja avalikustatakse ruumiandmeid, avalikustatakse pinnase, sh mulla ja seismoloogia andmeid jm. Eesmärki aitavad oma teenuste kaudu saavutada: Keskkonnaministeerium, Maaamet ja Keskkonnaministeeriumi Infotehnoloogiakeskus.

Möödikud	Tegelik täitmine			Sihttasemed	
	2019	2020	2021	2021	2022
Nõuetele vastavate ruumiandmete osakaal, %	83	85	87	87	-
Maakatastri andmete kättesaadavuse tagamine	jah	jah	jah	jah	-
Kuni 4.a vanuste topograafiliste andmete osakaal, %	74	79	78	78	79
Ruumiandmeteenuused vastavad nõuetele	jah	jah	jah	jah	jah

Planeeritud tegevuste täitmise analüüs

Meede 5. Ruumiandmete ja ilmainfo tagamine ning maatoimingud

Tegevus 5.2. Ruumiandmete hõivamine, analüüsimine ja kättesaadavaks tegemine

- Geoportaali ruumiandmete kataloogi liidestamine avaandmete portaaliga;
- 3D ruumiandmete tootmise alustamine ja avalikustamine;
- Eesti topograafia andmekogus (ETAK) uuendatud ehitised 14725 km², täiskaardistatud 3875 km² ning kaldajoon uuendatud 1800 km ulatuses.

Valdkonna peamised kitsaskohad

- Samas tuleb tunnustada, et infotehnoloogiline taristu tehniliselt vananeb ja ei vasta kehtivatele nõuetele, ärispetsiifilised vajadused ei mahu standardiseeritud raamistikku, tagatud ei ole tööjaamade vahetamist ning töökindlust ega võrguühenduse läbilaskevõime.

Tegevus 5.3. Meteoroloogiliste andmete hõivamine, ilmaprognooside ja hoiatuste koostamine ning sihtrühmadele kättesaadavaks tegemine

Eesmärk: sihtrühmad on operatiivselt ning järjepidevalt varustatud täpsete meteoroloogiliste andmete, prognooside ja hoiatustega maismaal, merel ja õhus.

Tegevuse kirjeldus: Eesmärgi saavutamiseks analüüsitakse ja avalikustatakse ilmavaatlusandmeid, koostatakse ilmaprognoose ja hoiatusi, antakse mudelprognoose, analüüsitakse ja avaldatakse kaugseire andmeid, osutatakse lennumeteoroloogia teenust jm. Eesmärki aitab oma teenuste kaudu saavutada Keskkonnaagentuur ja Keskkonnaministeeriumi Infotehnoloogiakeskus.

Möödikud	Tegelik täitmine			Sihttasemed	
	2019	2020	2021	2021	2022
Ilmainfo kättesaadavus	99,9%	99,5%	99,9%	99,9%	99,9%
Seirevõrgu taristu vanus alla 10 aasta*	Ei	Jah/ 70%*	70	Jah	Jah/ 75%*

*Möödikut täpsustatud

Planeeritud tegevuste täitmise analüüs

Meede 5. Ruumiandmete ja ilmainfo tagamine ning maatoimingud

Tegevus 5.3. Meteoroloogiliste andmete hõivamine, ilmaprognooside ja hoiatuste koostamine ning sihtrühmadele kättesaadavaks tegemine

- 2021 aastal toimus ilmaäpi ILM+ lansseerimine. Värske ilmainfo on ILM+ vahendusel kättesaadav 365 päeva aastas ning 24/7. Loodud ilmäpp on igapäevaselt kasutatav usaldusväärne ilmainfo kanal, mida inimene tarbib ja usaldab just kriisi (ohtlike ilmastikunähtuste esinemise) hetkel. Ilmaäpi kaudu jõuavad kasutajateni mh ka ohtlike

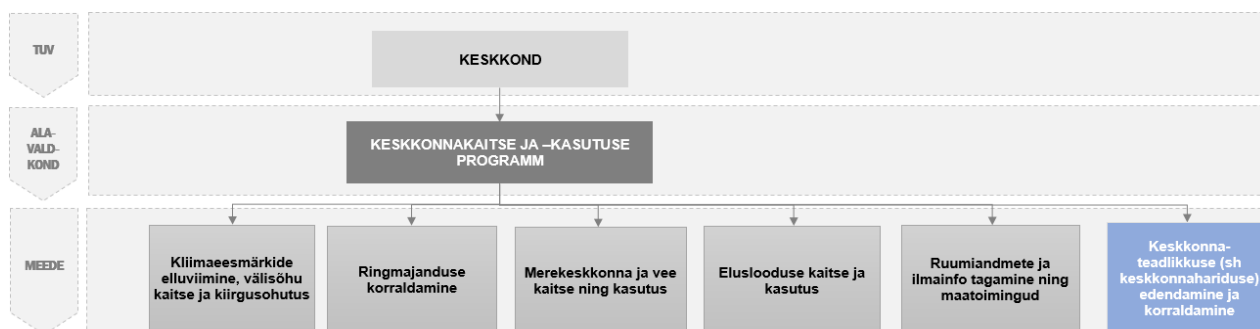
ilmastikunähtuste kohta hoiatused (sh ka push-teatena). Ühtlasi ilmaäpi kaudu on iga kasutajal võimalus edastada meile oma ilmvaatlusi, panustades selliselt ilmaprognooside ja -hoiatuste kvaliteeti.

- 2021. aastal loodi jääkaardi infosüsteem. Loodi uued lahendused erineva jääinfo (jäävaatlused, satelliitandmed, jääkaardid, jääproduktid) kogumiseks ja töötlemiseks ning lõpptulemusena kvaliteetse jääinfo jagamiseks avalikkusele ja koostööpartneritele. Uudne jääseire süsteem aitab vähendada riigi jäämurdetööde kulusid talvisel navigatsiooniperioodil ning aitab tagada ohutu viibimise jääl.

Valdkonna peamised kitsaskohad

- Täna on suureks takistuseks IT investeeringute alarahastus ja IT projektide personali alarahastus (ärianalüütikud, projektijuhid). Keskkonnaagentuuri probleemiks on konkureerimine erasektori palkadega kõrgelt hinnatud valdkonnas (IT ja andmeanalüütika, andmehaldus). Jätkuva palga mahajäämusega Agentuur ei suuda hoida häid töotajaid ja värvata turult pädevaid spetsialiste. Ka ilmaprognooside ning mudelprognooside valdkonda on lahkunud spetsialistide asenduse leidmine suur väljakutse. Vastava haridusega spetsialiste Eesti on ülivähe ja enamus neist on juba leidnud endale rakendust sh välismaal.

2.3.6. Meede 6. Keskkonnateadlikkuse (sh keskkonnahariduse) edendamine ja korraldamine

Meede 6. Keskkonnateadlikkuse (sh keskkonnahariduse) edendamine ja korraldamine

Eesmärk: keskkonnateadlik mõtteviis ja igapäevane käitumine on saanud normiks Eesti elanike igapäevaelus.

Meetme kirjeldus: Meetmel on üks tegevus: keskkonnateadlikkuse kujundamine ja mitteformaalse keskkonnahariduse arendamine. Eesmärki aitavad oma teenuste kaudu saavutada: Keskkonnaministeerium, Eesti Loodusmuuseum, Keskkonnaamet, Keskkonnaagentuur ja Keskkonnaministeeriumi Infotehnoloogiakeskus.

Möödikud	Tegelik täitmine			Sihttasemed	
	2019	2020	2021	2021	2022

Eesti elanike osakaal, kes hindab oma igapäevast käitumist keskkonnateadlikuks (keskkonnateadlikkuse uuringu andmed)	82 (2018)	80	-	-	86
Eesti elanike osakaal, kes hindab teiste tegevust keskkonnateadlikuks (keskkonnateadlikkuse uuringu andmed)	58 (2018)	65	-	-	64
Eksperthinnang keskkonnateadlikkuse ja -hariduse valdkonna toimimisele (keskkonnahariduse ja -teadlikkuse tegevuskava elluviimise seire)	0 (2018)	-	-	80	90

Tegevus 6.1. Keskkonnateadlikkuse kujundamine ja mitteformaalse keskkonnahariduse arendamine

Eesmärk: toimib erinevaid osapooli kaasav keskkonnahariduse võrgustik, mille tegevuse tulemusena suureneb keskkonnahariduse kvaliteet ning järjepidevalt elanike keskkonnateadlikkus; usaldusväärne ja ajakohane keskkonnainfo on kättesaadav, keskkonnaseisundi kohta on teave olemas ning inimestel on võimalik igapäevaelus keskkonnateadlikke valikuid teha.

Tegevuse kirjeldus: Eesmärgi saavutamiseks kujundatakse ja rakendatakse keskkonnateadlikkuse (sh keskkonnaharidus) poliitikat, sh viiakse ellu keskkonnahariduse ja -teadlikkuse tegevuskava, edendatakse keskkonnahariduse kvaliteeti ning keskkonnahariduse asutuste koostööd erinevate osapooltega, korraldatakse loodushariduslikke näituseid ja üritusi, loodusmuuseumis edendatakse muuseumikogusid ja kodanikuteadust, korraldatakse keskkonnavalaseid õppeprogramme ja teavitusüritusi ning koostatakse ja levitatakse teabematerjale, avaldatakse keskkonnateavet, arendatakse riiklikke keskkonnaseire programme, viiakse läbi keskkonnahariduse ja -teadlikkuse alaseid uuringuid jm. Eesmärki aitavad oma teenuste kaudu saavutada: Keskkonnaministeerium, Eesti Loodusmuuseum, Keskkonnaamet, Keskkonnaagentuur ja Keskkonnaministeeriumi Infotehnoloogiakeskus.

Möödikud	Tegelik täitmine			Sihttasemed	
	2019	2020	2021	2021	2022
Keskkonnaharidusprogrammid es osalevate õpilaste arv	97 655	103 000	93 367	122 000	115 000
Keskkonnainfo kättesaadavuse hinnang (keskkonnateadlikkuse uuringu andmed)	72 (2018)	65	-	-	76
Uute seiremeetodite rakendamine erinevates seirevaldkondades - kaugseire kasutamine: valdkondade arv	1	2	3	3	4

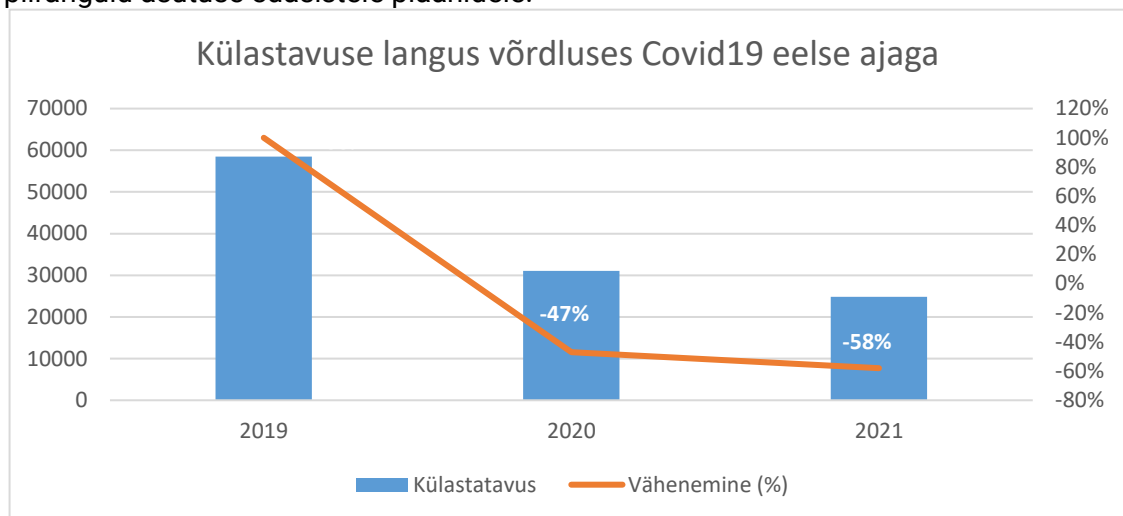
Planeeritud tegevuste täitmise analüüs

Meede 6. Keskkonnateadlikkuse (sh keskkonnahariduse) edendamine ja korraldamine

Tegevus 6.1. Keskkonnateadlikkuse kujundamine ja mitteformaalse keskkonnahariduse arendamine

- Keskkonnateadlikkuse valdkonnas jäi saavutamata nende mõõdikute sihttase, mis olid otseselt seotud COVID-19 pandeemiast põhjustatud olukorra muutusega. Eelkõige puudutab see aktiivõppeprogrammides osalenud õpilaste arvu.
- Kogu ühiskonna keskkonnateadlikkuse suurendamiseks viidi läbi mitmeid erinevatele sihtrühmadele suunatud kampaaniaid. Prioriteetseks sihtrühmaks oli venekeelne elanikkond Ida-Virumaal. Suuremate kampaaniate temaatika oli järgmine: säästev tarbimine sh toidukao vähendamine ja ökomärgised; jäätmekäitlus sh tekstiiljätmete kasutamine, autoromude tasuta äraandmine, akude ja patareide eraldi kogumine; kliimamuutuste teadvustamine; välisõhu kaitse sh ahju õigesti kütmine ja prügi mitte põletamine.
- Kuigi aastal 2021 Eesti elanikkonna keskkonnateadlikkuse uuringut läbi ei viidud, ajakohastati 2022. aasta uuringu eel varasemat küsimustikku tänaste teadmiste ja aktuaalsete temade kontekstis. Valideeriti ja uuendati uuringu küsimustikku sh ajakohastati keskkonnateadlikkuse indeksi sisu, kuid samas säilitati võrreldavus eelnevate uuringutega.
- Keskkonnahariduskeskusi ja koole/lasteaedu siduva keskkonnaharidusvõrgustiku toimimisel oli olulisel kohal Keskkonnaameti poolt hallatav keskkonnahariduse portaal www.keskkonnaharidus.ee, mis vahendab teavet keskkonnahariduskeskuste, õppeprogrammide, koolituste jms kohta. Portaalis tutvustab oma tegevust 163 erinevat keskkonnahariduse pakkujat.
- COVID-19 pandeemia mõjutas kõige enam keskkonnahariduskeskusi, kus tekkinud olukorras jäi ära palju õppekava toetavaid aktiivõppeprogramme koolidele ning erinevaid keskkonnateadlikkust suurendavaid üritusi. Keskuste toetuseks eraldati riigieelarvest toetus (150 000.-) eesmärgiga toetada keskkonnahariduskeskuste programmiarendust, et neil oleks võimekust jätkata põhikooli riikliku õppekava toetamist kvaliteetse keskkonnaharidusega. Toetuse taotlemine toimus KIK administratiivse tegevuse toel ning kulges edukalt. Tagasiside keskuste poolt oli positiivne. Toetust jagati vaid keskustele, kelle programmid on esitatud kvaliteedihindamisele.
- Lõppes arendusprojekt „Heatasemelist keskkonnaharidust tagava ja arengut toetava kvaliteedisüsteemi algatamine“, mille käigus töötati välja õppeprogrammide hindamise juhend ja kvaliteedimärgis „Läbimõeldud programm“. Projekti käigus koolitatud eksperdid hindasid 829 õppeprogrammi, neist omistati kvaliteedimärgis 629-le. Eesti Keskkonnahariduse ühingu koordineerimisel jätkub kvaliteedisüsteemi rakendamine. Käivitati arendusprojekt programmide juhendajate pädevusmudeli ja enesehindamise interaktiivse töövahendi väljatöötamiseks.
- Eriolukorra tingimustes võttis 2021. aastal oluliselt vähem õpilasi osa aktiivõppeprogrammidest (KIK toel keskkonnahariduskeskustes) – plaanitud 122 000 asemel ca 93 400 last.
- Seoses keskkonnavaldkonna arengukava KEVAD koostamisega hindas keskkonnateadlikkuse töörühm valdkonna tugevusi ja kitsaskohti. Keskkonnahariduse ja -teadlikkuse tegevuskava 2019–2022 hindamine on edasi lükatud aastasse 2022.

- Noorte Keskkonnanõukogu koostöö ministeeriumiga on muutunud regulaarsemaks ja sisukamaks. Noorte Keskkonnanõukogu on kaasatud KEVADe tööruhma, nad on esinenud erinevatel avalikel seminaridel. Noorte Keskkonnanõukogu koostöös MTÜ Mondo ja Avatud Noortekeskuste Ühendusega on läbi viinud keskkonnahariduslikke koolitunde õpilastele üle Eesti.
- **Eesti Loodusmuuseumi** tegevust mõjutas 2021. aastal jätkuvalt üleilmne koroonakriis, mil praktiliselt aasta esimesed neli kuud oli muuseum piirangute tõttu suletud. Augusti lõpus kehtestati *Covid tõendi* (vaksineerituse, läbipõdemise või negatiivse PCR testi) nõue täiskasvanud muuseumi külastajatele. Oktoobri lõpus laiendati sama nõuet üle 12aastastele lastele. Kokkuvõttes tähendas see muuseumi jaoks oluliselt vähenenud külastajate hulka. Enim mõjutasid piirangud muuseumi külastatavust välituristide poolt ja erinevate keskkonnahariduslike tundide, ringide, laagrite, ürituste jms korraldamist. Väiksem külastajate hulk mõjutab omatulu teenimise võimekust, mis seab suuri piiranguid asutuse edasistele plaanidele.

- Eeltoodust tulenevat arvesse võttes, võib õnnestumiseks pidada, et näituste arvu osas õnnestus saavutada 2021. aastaks määratud sihttase. Selleks võimaluse tagas Kultuuriministeeriumi nõu COVID-19 kriisiabi toetusmeetmest saadud vahendid; EstBat Life'i projektivahendite kasutamise võimalus ning võimalus vahetada rändnäitusi teiste asutustega.
- Hoolimata piirangutest ja oluliselt vähemast külastajate arvust, õnnestus loodusmuuseumi infovoo jälgijate hulga osas seatud eesmärged ületada.
- 2021. aastal (ja sellele eelnenud aastal) oli võimalus suuremas mahus keskenduda uurimis- ja arendustöödele, millest tulenevalt õnnestus avaldada planeeritud rohkem teaduslikke- ja populaarteaduslikke artikleid.
- Eesti Loodusmuuseumis oli 2021. a väljas 4 püsinäitust ja ajutine näitus „Hirmus armas nahkhiir“. Sügisel korraldati iga-aastane seenenäitus, trepigaleriis oli väljas ravimtaimede näitus ja nahkhiirte temaline fotonäitus, iga kuu vahelduv kuraatori valik ja aasta tegijad.
- Muuseumis said külastajad vaadata virtuaalreaalsuse filme, kasutada audiogiidi ja liitreaalsuse rakendust. Aasta lõpus valmis 8-10aastastele noortele suunatud interaktiivne nutimäng Missioon: loodus, mida saab mängida muuseumis kohapeal. Kodulehel oli jätkuvalt üleval 2 virtuaalnäitust: virtuaalmuuseum ja näitus kevadseentest.
- Rändnäitusi laenutati välja 13 korral.
- Toimus 2 välknäitust väljaspool muuseumimaja – mais Lahemaa 50 juubeli puhul Viinistul ja juunis Paljassaares loodusvaatluste maratoni alal.

- Erinevates keskkonnahariduslikes programmides osales 12 833 inimest. Loodushariduslikes õppeprogrammides osales 1711 lasteaialast (täiskasvanud saatjaid ei ole arvestatud) ja 5525 koolilast. Loodusringides oli osalemiskordi 1409 ja muudel sündmustel (temaatilised sünnipäevad, matkad, avalikud üritused ja laagrid) osales kokku 4188 inimest.
- Muuseumi keskseteks infokanaliteks on koduleht, infokiri ja sotsiaalmeedia kanalid. Facebooki lehe jälgijaid oli 2021. a lõpuks 10 971 ja Instagramis 1 649. Facebooki uudisvoos oli aasta jooksul u 118 postitust. Populaarsemad postitused (kampania „Loodusmuuseum teeb pai“) jõudsid kuni 30 000 inimeseni. Loodusmuuseum tegeles 2021. aastal jätkuvalt Twitteri konto sisu ja võrgustiku loomisega, kus säutsus 33 korral. Loodusmuuseumi kodulehel oli üle 132 000 külastuse 233 000 unikaalse lehevaatamisega. Loodusmuuseumi infokiri ilmus 9 korda ja seda avas keskmiselt 25% kuukirja saajatena liitunutest.
- 2021. aastal oli meediakajastusi oli kokku 444. Tasulise reklaami osas oli pöhirõhk seenenäitusel ja ajutisel näitusel „Hirmus armas nahkhiir“. Välireklaami pindadest kasutati piilareid, suurtahtleid, postitahvleid ja digiekraane, aga ka linna tasuta pindu. Ülemaailmse pandeemia ja turistide puudumise tõttu välisturistidele suunatud reklaami 2021. aastal ei tehtud.
- Eesti Loodusmuuseumi kogude töö ja loodusteaduslik tegevus hõlmab kuut valdkonda: botaanika, geoloogia, mükoloogia, zooloogia, foto- ja multimeedia ning teadusajalugu.
- 2021. aastal täienesid ELM kogud 4358 eksemplari võrra.
- Kogude valdkonnas viidi ellu esimene pilootprojekt prepeareerimisele minevate loomade koepanga loomiseks. DNA säilitamise võimekuse loomine on praeguse aja üks olulisimaid suundi loodusteaduslikes kogudes. Järgnevatel aastatel on plaanis loodusmuuseumis seda suunda edasi arendada.
- Eksemplare laenutati 2021. aastal 250 korral. Enim laenutusi (168) tehti zooloogilisest kogust. ELM kogud on PlutoF (<https://plutof.ut.ee/>) ja SARV (<http://geokogud.info/>) infosüsteemides.
- ELM töötajate poolt või osalusel valmis 2021. aastal neli teaduslikku artiklit ja kaheksa populaarteaduslikku artiklit ning loodi hulganisti loodusharidusliku sisuga veebitekste. ELM töötajad olid juhendajateks kahe suuremahulisema õpilaste lõpu- või uurimistöö valmimisel.
- Usaldusväärse ja ajakohase **keskkonnainfo** kättesaadavuse tõstmiseks loodi Keskkonnaagentuuri kaardiloo veeb, mis saab olema Keskkonnaportaali üks osa. Oleme süsteemselt hakanud koostama kaardilugusid. Keskkonnaagentuuri kaardiloo sõnumid on selged ja visuaalsed ning osapooltele ka kaardifailidena lihtsalt kättesaadav. Eesti ESRI kasutajate konverentsil tunnustati Keskkonnaagentuuri kaardilugusid „Parim veebikaart 2021“ auhinnaga. Hinnati kõrgelt meie veebikaartide sisukust ja aastatepikkust kogemust, mis kaardilugudest peegeldub.
- Keskkonnateadlikkuse tõstmisel aitab kaasa ja eesmärgi saavutada Keskkonnaagentuuri hallatav Loodusveeb. Loodusveeb on kogu Eesti elurikkust kajastav loodusportaal. Loodusveebi teemad on jagatud kümneks suureks plokiks: ökoloogiline mitmekesisus, liigiline mitmekesisus, geneetiline mitmekesisus, looduskaitse, maastiku ja maapõue väärtused, looduskasutus, keskkonnaharidus, looduses liikumine, elurikkus ja teised eluvaldkonnad ning nõuanded ja vabatahtlik kaasalöömine. Kõik Loodusveebi artiklid on tõlgitud ka inglise ja vene keelde, millest suurem osa on juba ka süsteemi sisestatud.
- Kuigi eriolukord tegi korrektsiivse KeA keskkonnahariduse programmide läbiviimise vormi osas ja tõusis e-õppe osakaal, ei tähenda see järeleandmisi kvaliteedis. Kõik KeA

esitatud õppeprogrammid on saanud Eesti Keskkonnahariduse Ühingu Murakamärgise „Läbimõeldud programm“.

- Viidi läbi järjekordne keskkonnahariduse konverents, mis lisaks kohapealsele osalusele levis ka veebi vahendusel.
- Lisandus uus kaugseirevaldkond. 2021. aastal loodi jääkaardi infosüsteem. Loodi uued lahendused erineva jääinfo (jäävaatlused, sh satelliitandmed, jääkaardid, jääproduktid) kogumiseks ja töötlemiseks ning lõpptulemusena kvaliteetse jääinfo jagamiseks avalikkusele ja koostööpartneritele. Uudne jääseire süsteem aitab vähendada riigi jäämurdetööde kulusid talvisel navigatsiooniperioodil ning aitab tagada ohutu viibimise jääl.

Valdkonna peamised kitsaskohad

- Keskkonnaministeeriumi valitsemisalas on ulatuslik **seiretaristu** Eesti keskkonnaseisundi seireks. Kogutavad ning töödeldavad andmed on olulised kõikides poliitikavaldkondades kvaliteetsete ja teaduspõhiste otsuste tegemisel, samuti rohepöörde alusandmestikuna poliitikate mõju hindamisel. Operatiivsuse ja töökindluse tagamiseks peab seirevõrku regulaarselt uuendama, kuid vahendid selleks puuduvad.
- Seiretööde ja seirevõrgu alarahastamine takistab mitmete programmi tegevuste eesmärkide saavutamist. Ilma põhjaliku seireta on raske hinnata keskkonnaseisundit erinevates valdkondades (vesi, liikide mitmekesisus, metsa seisund, jne). Täna ei ole tagatud riikliku seirekava täismahus rakendamine, mitmed seired jäävad teostamata või teostatakse väiksemas mahus. Hüdrometeoroloogia seirevõrgu ajakohastamiseks otsitakse lahendusi läbi projektide, mis tõstavad halduskoormust (projekti juhtimine, aruandlus) ning ei taga seirevõrgu jätkusuutlikkust ebaühtlase rahastuse tõttu.
- Eesti lähiaastate üheks olulisimaks prioriteediks on rohepöörde, mida on võimatu edukalt ellu viia keskkonnateadlike kodaniketa. **Loodusmuuseumil** on plaanis luua Eestisse lisaks uuele, Põhjamaade modernseimale loodusmuuseumile ka keskkonnahariduse ja rohepöörde kompetentsikeskus, mis hakkab süsteemselt ja tänapäevaseid haridusmetoodikaid kasutades looma ühtset keskkonnahariduse võrgustikku, mis on rohepöörde üks peamine alustala. Kuna loodusmuuseum on ka avaliku arvamuse küsitluste alusel usaldusväärseim keskkonnainfo allikas, siis tuleks seda positsiooni riigi tasemel oluliselt rohkem ära kasutada. Ainuüksi muuseumi külastatavuseks prognoosime aastas 250-300 000 inimest.
- Loodavasse keskkonnamajja luuakse sünergia kodanikuühiskonna, kolmanda sektori ja ametkonna vahel, mis parandab oluliselt koostööd, seadusloomet ja üleüldist info liikumist sektori sees. Keskkonnamajast saab rohepöörde nõugetuskeskus, mille kaudu on võimalik vahendada elanikkonnale rohepöördega seonduvat infot, seda energiatõhususest kuni rõivatööstuse keskkonnamõjuni. Läbi toimuvate seminaride, akadeemiate, perekonnade jne, on võimalik rohepöörde teemasid selgel, lihtsal ja arusaadaval moel elanikkonnani vahendada.
- Mis juhtub, kui uut Loodusmuuseumi ei tule:
 - Loodusmuuseum on kitsal vanalinna pinnal (näituste pinda vaid 360 m²) saavutanud oma arengu ja külastatavuse vastuvõtmise lae (50 000 külastajat aastas), mistõttu on uut muuseumi hoonet aktiivselt planeeritud juba viimased 10 aastat. Lisaks on olemasolev hoone ligipääsmatu liikumis- ja nägemispuudega inimestele;
 - Muuseumi kogude tingimused on katastroofilises olukorras (laiali jaotatud neljale pinnale üle linna (sh keldrid), millest ükski ei vasta kogude säilitamiseks

vajalikele tingimustele), mistõttu on riigile väärtuslikud loodusteaduslikud kogud väga haavatavas olukorras.

- Muuseumi pidamine vanalinnas ehk kalleimal võimalikul pinnal läheb riigile igal aastal maksma üle 150 000 euro, mis on ebamõistlik ja pole jätkusuutlik tänapäevase muuseumi jaoks mittesobivate ruumide ülalpidamiseks;
- ELM on viimastel aastatel strateegiliselt kogu oma jõud suunanud uue muuseumihoone, ekspositsiooni ning haridusstrateegia väljatöötamisele, värvates parimad võimalikud spetsialistid, kaasates haridus- ja looduseksperte, taotlenud projektirahastusi, kogunud know-how'd (loodus)muuseumitest üle maailma jne. Arvestama peab sellega, et kui projekt jääb sahtlisse, aegub praeguseks kokku pandud sisend ning projektiga jätkamisel tuleb kõigil asjasse kaasatud inimestel alustada tööd taas algusest.

4. Aruandeaasta eelarve täitmine

Planeerimistasand	Nimetus	Esiagne eelarve tuhat €	Lõplik eelarve tuhat €	Täitmine tuhat €
Programm	Keskkonnakaitse ja -kasutus			
	<i>Kulud</i>	-181 740	-372 604	-154 424
	<i>Investeeringud</i>	-2 979	-7 273	-4 647
Meede	Kliimaeesmärkide elluviimine, välisõhu kaitse ja kiirgusohutus			
	<i>Kulud</i>	-41 375	-212 058	-16 344
	<i>Investeeringud</i>	-1 942	-5 592	-3 884
Meede	Ringmajanduse korraldamine			
	<i>Kulud</i>	-29 960	-30 435	-28 727
	<i>Investeeringud</i>	-49	-49	-49
Meede	Merekeskkonna ja vee kaitse ning kasutus			
	<i>Kulud</i>	-59 410	-63 565	-57 403
	<i>Investeeringud</i>	-342	-350	-25
Meede	Eluslooduse kaitse ja kasutus			
	<i>Kulud</i>	-28 094	-34 962	-26 561
	<i>Investeeringud</i>	-329	-247	-144
Meede	Ruumiandmete ja ilmainfo tagamine ning maatoimingud			
	<i>Kulud</i>	-17 091	-25 111	-19 510
	<i>Investeeringud</i>	-317	-951	-463
Meede	Keskkonnateadlikkuse (sh keskkonnahariduse) edendamine ja korraldamine			
	<i>Kulud</i>	-5 810	-6 473	-5 878
	<i>Investeeringud</i>	0	-84	-82